

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru: 7506R029

Název bakalářské práce:

**Sociálně patologické jevy a jejich výskyt u žáků osmých tříd
základní školy**

**Social Pathological Phenomena and their Appearance by Pupils of
8th Classes of Primary School**

Autor:

Romana Duroňová
Vrchlického 106
356 01 Sokolov

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
59	0	1	56	20	2 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Sokolově dne: 30. 4. 2007

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Sokolově dne: 30. 4. 2007

Podpis:

Děkuji doc. Ing. Jiřímu Vackovi, CSc. za odborné vedení a pomoc při vypracování bakalářské práce.

Název BP: Sociálně patologické jevy a jejich výskyt u žáků osmých tříd základní školy

Název BP: Social Pathological Phenomena and their Appearance by Pupils of 8th Classes of Primary School

Jméno a příjmení autora: Romana Duroňová

Akademický rok odevzdání BP: 2007

Vedoucí BP: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Anotace

Bakalářská práce se zabývala problematikou sociálně patologických jevů na základních školách. Jejím cílem bylo seznámit se s problematikou sociálně patologických jevů a zjistit výskyt těchto jevů u žáků osmých tříd na třech různých základních školách.

Informace byly získány studiem odborných pramenů a na základě dosavadních vědomostí a zkušeností v dané problematice.

Práce se skládala ze dvou stěžejních oblastí. Jednalo se o část teoretickou, která nastínila problematiku sociálně patologických jevů. Praktická část se prostřednictvím dotazníkového šetření pokusila zjistit a srovnat výskyt těchto sociálně patologických jevů u žáků osmých tříd na třech různých základních školách.

Klíčová slova:

Závislosti, patologické jednání vůči sobě, asociální chování, pseudosociální chování, šikana, drogy, dotazníkové šetření.

Annotation

This project work deals with the relevant questions of social pathological phenomena in primary schools. The aim was to get acquainted with the mentioned phenomena and find out the occurrence of these phenomena with 9th graders of three different primary schools.

The information was gained by the study of special resources and on the basis of the present time knowledge and experience of this problem.

The work consists of two fundamental parts. The first one is the theoretical part which outlines the social pathological phenomena. The practical part tries to find out and compare the occurrence of these phenomena with 9th graders of three different primary schools by means of the research tool which was the questionnaire.

Obsah

1 Úvod	2
2 Teoretická část	3
2.1 Závislosti	3
2.1.1 Závislost jako pojem	3
2.1.2 Druhy závislostí	3
2.2 Patologické jednání vůči sobě	6
2.2.1 Sebevražedné chování	6
2.2.2 Piercing, tetování	7
2.3 Asociální jednání	7
2.3.1 Záškoláctví	7
2.3.2 Agrese	8
2.3.3 Šikanování	9
2.4 Pseudosociální jednání	12
2.4.1 Závadové party	12
2.4.2 Náboženské sekty	13
3 Praktická část	15
3.1 Úvod	15
3.2 Cíl praktické části	15
3.3 Velikost vzorku, počet respondentů	15
3.4 Metodika šetření	16
3.5 Stanovení předpokladů	17
3.6 Vyhodnocení výzkumu	17
3.6.1 Vyhodnocení dotazníku 1	17
3.6.2 Vyhodnocení dotazníku 2	33
3.7 Shrnutí výsledků praktické části	48
4 Závěr	50
5 Navrhovaná opatření	51
6 Seznam použitých zdrojů	52
7 Seznam příloh	54

1 Úvod

V dnešní době je čím dál více slyšet pojem sociálně patologické jevy a v souvislosti s nimi i pojem školní metodik prevence. Společnost je složitá a spleť vztahů, která se řídí společenskými normami. Z hlediska společnosti jsou to normy především právní, které jsou nástrojem kontroly společnosti nad chováním jejích členů. Porušování těchto norem je trestně postižitelné. Vedle těchto norem reguluje chování členů společnosti morálka. Některé morální normy jsou dodržovány všemi členy společnosti, ale existuje řada sociálních skupin, která si vytváří své vlastní normy. Jejich hodnocením je veřejné mínění.

Není pravdou, že by v poslední době narůstal výskyt sociální patologie v naší společnosti, ale ukazuje se, společnost sama postupně hledá nástroje k jejímu zvládnutí.

Smyslem bakalářské práce je nastínění sociálně patologických jevů na základních školách. Pokusit se zjistit vztah žáků k sociálně patologickým jevům a se zjištěnými informacemi dále pracovat a využít je v prevenci těchto jevů.

2 Teoretická část

Termín sociální patologie původně zahrnoval velmi širokou oblast jevů jako jsou kriminalita, sebevraždnost, prostituce, alkoholismus, drogové závislosti, týrání a zneužívání dětí, veksláctví, politický nebo ideologický extremismus, sebevraždnost apod. Jelikož je to téma velmi obsáhlé, pokusila jsem se nastínit jen některé z nich.

2.1 Závislosti

2.1.1 Závislost jako pojem

Na závislost můžeme pohlížet v různých úrovních. Podle Pokorného (2002, str. 13) se jedná o různé úrovně, na kterých lze závislosti popisovat, kupříkladu úroveň osobní, rodinná, skupinová, místní resp. regionální, celostátní a mezinárodní resp. celosvětová. Tyto úrovně nám poskytnou různé pohledy a nabízejí různé možnosti uvažování o závislostech a dalších možnostech jejich vývoje.

Závislost není možné oddělit od života, vždy jsme na něčem určitou měrou a intenzitou závislí, což neznamená, že bychom si našich závislostí byli trvale vědomi. Stejně jako naše potřeby či emoce jsou závislosti trvale přítomny a mohou se kdykoli přihlásit do našeho vědomí.

Závislosti jsou nezávislé na naší životní úrovni, stupni vývoje společnosti či na její kultuře. Mění se její forma, intenzita, důsledky a především objekty. Každý člověk prožívá své vlastní potřeby i závislosti. Neexistuje nic, na čem bychom se nemohli stát závislí. Z toho důvodu můžeme rozlišovat různé druhy závislostí.

2.1.2 Druhy závislostí

Dělení závislostí podle Pokorného (2002, str. 21)

- Drogová závislost

Představuje duševní i tělesný stav periodické nebo chronické intoxikace organismu, který škodí jak jedinci, tak i společnosti, přičemž je tento stav vyvolán užíváním drogy přírodní nebo syntetické.

- Nikotinismus (tabakismus)

Chronická otrava nikotinem se nazývá nikotinismus. Hovoříme o něm v případě, že kuřák kouří více než 20 cigaret denně.

- Kofeinismus

Je návykem na kofein. Ten je obsažen v černé kávě, Coca Cole, čaji, čokoládě. Kofein zlepšuje fyzický i duševní výkon, je-li však jeho množství větší než 0,3 g , vyvolá účinek opačný.

- Alkoholismus

Je závislost na etylalkoholu. Etiologie alkoholismu je multifaktoriální. Podle vztahu k pití alkoholických nápojů rozlišujeme čtyři skupiny:

1. Abstinenti – nepožívají alkoholické nápoje vůbec.
2. Konzumenti – alkoholické nápoje pijí proto, že jimi dostávají do těla tekutinu, kterou mají rádi a jsou na ni zvyklí.
3. Pijáci – alkoholické nápoje pijí proto, že je v nich obsažen alkohol, ale také kvůli chuti tekutiny, kterou mají rádi.
4. Alkoholici – jsou závislí na alkoholu.

- Závislost na nenarkotických analgetikách

Tato analgetika bývají složena z kyseliny acetylosalicylové, paracetamolu, fenacetinu a aminofenazomu. Tolerance organismu se zvyšuje se zvyšováním dávky, nebezpečná je kombinace s alkoholem.

- Závislost na narkotických analgetikách

Tato analgetika jsou látky, které představují tzv. nejtvrdší drogy. Jsou to látky tišící bolest, jež ovlivňují mozkovou kůru a hypotalamus. Navozují euforii, útlum, spánek. Mezi tyto látky patří opium, morfin, megafon, oxycodon aj.

- Závislost na psychostimulanciích

Jsou to psychotropní látky s budivým účinkem na centrální nervový systém. U zdravých osob účinkují už po požití první dávky. Dlouhodobé užívání těchto látek způsobuje změny ve struktuře osobnosti. Mezi tyto látky patří kokain, crack, amfetamin, pervitin, extáze.

- Závislost na halucinogenních látkách

Halucinogeny jsou látky, které u zdravého člověka vyvolávají zmatenost, bludy a halucinace. Vyvolávají snění, poruchy vnímání, zasahují myšlení, pud sebezáchovy, navozují změněné stavy vědomí a přinášejí čtyřrozměrné vidění. Mezi tyto látky patří LSD, meskalin, psilocybin, psylocin, atropin, hašiš, marihuana.

- Závislost na nootropních látkách

Tyto látky ovlivňují látkovou výměnu v nervových buňkách. Jsou k dostání v lékárnách na lékařský předpis, některé lze volně koupit. Při dlouhodobém užívání mohou vyvolávat nespavost, nevolnost, útlum nebo deprese.

- Závislost na hypnotikách a sedativech

Sedativa se užívají pro uklidnění při nervozitě a vzrušení. Hypnotika působí tlumivě na centrální nervový systém.

- Závislost na inhalačních drogách

Mezi tyto látky patří rozpouštědla a tzv. hnací plyny používané ve sprejích. Oblíbenost těchto látek spočívá ve snadné dostupnosti i cenové dostupnosti. Při dlouhodobém užívání se dostávají psychotické příznaky. I po několika letech abstinence se mohou objevit halucinace.

- Nedrogové závislosti

Mechanismus nedrogových závislostí je podobná jako u drogových, avšak zpravidla primárně nepoškozují tělo člověka v důsledku intoxikace.

2.2 Patologické jednání vůči sobě

2.2.1 Sebevražedné chování

Suicidium i suicidální chování je závažným problémem, na který je třeba nahlížet z několika hledisek. Jedná se o hledisko medicínské, psychologické, filozofické, etické, sociologické a právní. Při sebevražedném jednání často dochází k závažnému porušení zdraví, případně ke smrti. Zde zasahují kromě praktických lékařů a dětských lékařů další odborníci z tzv. somatických odborů. Při intoxikaci to jsou internisté, při poraněních chirurgové, traumatologové, ortopedi, ale také neurologové a další. V případě ohrožení života člověka, zasahují odborníci z anesteziologie a resuscitace. Je-li stav pacienta stabilizován, nastupují psychiatři a psychologové, aby posoudili psychický stav a navrhli další léčbu.

Formy suicidálního chování

Suicidální chování u dětí, adolescentů i dospělých se podle Koutka a Kocourkové (2003, s.28) objevuje v několika formách.

- Suicidální myšlenky

Suicidální myšlenky jako forma suicidálního chování jsou intenzivní, dotýčný se jimi zabývá většinu svého času a jsou obtížně odklonitelné.

- Suicidální pokus

Suicidální pokus je dalším stupněm suicidálního chování. Je definován jako život ohrožující akt s úmyslem zemřít. Otázkou je, zda je tento pokus jen „nepodařená sebevražda“, rozdíl je tedy jen kvantitativní, nebo je kvalitativně odlišnou formou suicidálního jednání. Zvláštním případem nedokonaného suicidálního jednání je **parasuicidium**. To je definováno jako suicidální pokus, u něhož není přítomen úmysl zemřít- jde tedy spíše o sebepoškození. Také se můžeme setkat se simulací suicidálního jednání, tedy jeho předstírání. Toto jednání bývá spojeno s účelem něčeho dosáhnout.

- Suicidium

Dokonalé suicidium je charakterizováno jako sebepoškozující akt s následkem smrti, který je způsoben sebou samým a s úmyslem zemřít.

Motivy suicidálního jednání

Při zjišťování motivu suicidálního jednání se dozvídáme, že příčin je zpravidla několik, proto je třeba celou situaci posoudit komplexně. Rozdílné motivy suicidálního jednání jsou jedním z argumentů pro kvalitativní rozdíl mezi suicidálním pokusem a dokonalým suicidem. Ze statistik z roku 2000 vyplynulo, že nejčastějším motivem bylo duševní onemocnění v 9,8 %, zdravotní problémy a tělesná vada v 9,3 %, rodinné problémy v 7,1 % a jiné osobní problémy v 6,5 %. Statistika také vykazuje určité rozdíly mezi oběma pohlavími.

2.2.2 Piercing, tetování

Existují hmatatelné důkazy, že tetování a piercing mají historii delší než tisíc let, kdy se jimi zdobily mnohé národy. Zhruba před padesáti lety, se stali znakem bizarní odlišnosti, alternativního způsobu života. Změnu svět zaznamenal na začátku devadesátých let, kdy se piercingem a tatoo motivy začali odlišovat i nejrůznější kulturní a hudební osobnosti.

Šperk jako takový provázel člověka odnepaměti a i mnohá zvířata se zdobí, například v době námluv. Člověk má tendence zdobit se či upravovat po celý život. Už děti ve školce se malují fixem, ostříhají se podle svého vkusu. Chtějí se lišit, vyjádřit své vlastní já. S růstem nabírá zdobení na intenzitě. Jak se ale odlišit, když se všichni malují, stříhají a oblékají podle módy? Proto vymýšlíme různé obměny a snažíme se jimi vyniknout. I piercing a tetování podléhá módním vlnám.

2.3 Asociální jednání

2.3.1 Záškoláctví

Je mnoho důvodů, proč se dětem nechce do školy. Může to být nuda ve třídě, strach ze spolužáků či neochota opustit rodiče. Většina dětí v určitém věku občas odmítá jít do školy z důvodu, který se nezúčastněnému pozorovateli může zdát jako zbytečná úzkost či obava. Může se jednat o špatně pochopený výklad a strach, že se učitel bude zlobit, nebo to může být obava z konce kamarádství s někým ze třídy. Zpravidla jsou takové obtíže vyřešeny nebo rychle zapomenuty.

Záškoláctví versus odmítání školy

I když podle Elliott a Place (2002, s. 40) záškoláci také nechodí do školy, obvykle s (ne)navštěvováním školy nesouvisí žádný větší psychologický problém; prostě do školy nechodí. Naproti tomu ti, kdo školu odmítají, by třeba do školy rádi chodili, ale často jim v tom něco brání. Rozlišení mezi záškoláctvím a odmítáním je do jisté míry otázkou vůle dítěte. Záškoláctví je obecně chápáno jako jedna varianta agování, často spojeného s delikvencí a rozvratným způsobem chování, zatímco odmítání školy je většinou vnímáno jako druh neurózy charakterizované úzkostí a obavami. Při rozlišení těch, kdo školu odmítají, od záškoláků popsal Berga a kol., jak uvádí Elliott a Place (2002, s. 41), že na rozdíl od záškoláků děti odmítající školu mívají společné rysy:

- závažné potíže při navštěvování školy, končící často dlouhodobou absencí
- vážná emoční rozlada, která může zahrnovat nadměrnou bázlivost, výbuchy vzteku, nevolnost nebo stěžování si na nemoc (bez zjevné organické příčiny), když má jít do školy
- během vyučování zůstane dítě doma s vědomím rodičů
- nepřítomnost závažných asociálních poruch – např. delikventní chování, disociální jednání

Naproti tomu záškoláci navštěvují školu spíše sporadicky. Zpravidla nemají strach či úzkost z chození do školy a ani si obvykle nestěžují na fyzické obtíže. Záškoláci dokáží svou absenci před svými rodiči dlouho tajit. Během dne se třeba toulají po ulicích a často se chovají asociálně. Z výzkumů vyplynulo, že záškoláci bývají více ovlivněni svými vrstevníky a delší dobu lhali, kradli a toulali se v době vyučování. Naproti tomu děti, které školu odmítají mají větší zájem o studijní záležitosti, více se bojí o své rodiče a odmítají opustit domov. Je třeba si uvědomit, že obě skupiny nespádají vždy do jasně ohraničené skupiny problémů a že u relativně malé části z nich se objevují jak rysy záškoláctví, tak i odmítání školy.

2.3.2 Agrese

Agrese je násilný způsob dosahování cíle. Často bývá prostředkem k uspokojování osobně významných potřeb. Sklon reagovat agresivně se podle Vágnerové (1998, s. 63) zvyšuje, když člověk v některé oblasti silně strádá a nebo má pocit, že situace strádání trvá už příliš dlouho. Kdy k pocitu strádání dojde, nelze předem přesně určit; tolerance k zátěži je individuální. Nelze ani přesně určit, které potřeby jsou tak důležité, že jejich neuspokojování

by mohlo vést ke zvýšení agresivity. I v situaci relativního nadbytku může dojít k pocitu strádání, který nemusí být zjevný, ale subjektivně existuje.

U člověka existují vrozené dispozice k agresivnímu jednání. Obdobně jako předpoklady k jiným vlastnostem a schopnostem nejsou u všech lidí stejné. Obecné agresivní tendence nemají jen svou negativní stránku, která se v extrémnější podobě projevuje porušováním sociálních norem a omezováním či poškozováním jiných lidí. Jejich pozitivní, socializovaná varianta je součástí asertivity, schopnosti sebeprosazení a realizace svých plánů v rámci platných norem.

V průběhu života se vytváří určitá rovnováha mezi sociální potřebou a potřebou jistoty a bezpečí. Ta může být subjektivně ohrožena při zvýšení zátěže sociálními vlivy. Důvodem zvýšené tendence k agresivním projevům je nadměrná stimulace, která se projeví omezením osobního teritoria. Lidské teritorium podle Vágnerové (1998, s. 64) má i své subtilnější podoby, je vymezeno mezilidskými vztahy, akceptací, pocitem sounáležitosti a zázemím. Na této úrovni nabývá na významu vědomí rozdílu mezi blízkými a cizími. Odlišné bytosti mohou představovat zdroj ohrožení, nebezpečí a tudíž je nejen možné, ale někdy i žádoucí chovat se k nim méně ohleduplně, případně i agresivně. Nemožnost nebo neschopnost rozlišení zvyšuje úzkost a pocit ohrožení. Zároveň stoupá i potřeba bránit se proti všemu, což znamená, že stoupá tendence k agresivním projevům. Takto se chovají některé děti, v jejichž chování nelze najít jakýkoliv řád, jsou agresivní často a ke všem. Z toho lze vyvodit, že se postupně fixuje neschopnost rozlišovat mezi různými lidmi i v rámci vlastních způsobů chování.

Tolerance společnosti k agresivitě a násilí se v průběhu času mění. Za nepříznivý vliv se dá označit vliv médií, v nichž se zvyšuje nabídka násilností. Navzdory rozlišení reality a symbolické formy se násilí postupně stává součástí běžné zkušenosti a začíná být považováno za normální jev.

2.3.3 Šikanování

Vnější rysy šikanování – jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci.

Významnými znaky šikanování jsou záměrnost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil a samoučelnost agrese.

Projevy šikanování: 1. přímé a nepřímé
2. fyzické a verbální
3. aktivní a pasivní

Kombinacemi těchto tří dimenzí vznikne dle Koláře (2001, s. 32) osm druhů šikanování .

Klasifikace typů šikany

Osm druhů šikanování	Příklady projevů
Fyzické přímé aktivní	Útočníci oběť věsí do smyčky, škrťí, kopou, fackují
Fyzické aktivní nepřímé	Kápo pošle nohsledy, aby oběť zabili. Oběti jsou ničeny věci
Fyzické pasivní přímé	Agresor nedovolí oběti, aby si sedla do lavice
Fyzické pasivní nepřímé	Agresor odmítne oběť na její požádání pustit ze třídy na WC
Verbální aktivní přímé	Nadávání, urážení, zesměšňování
Verbální aktivní nepřímé	Rozšiřování pomluv
Verbální pasivní přímé	Neodpovídání na pozdrav, otázky.
Verbální pasivní nepřímé	Spolužáci se nezastanou oběti, je-li nespravedlivě obviněna

Pět stadií onemocnění

Ve většině případů představuje šikanování proces, ve kterém jsou patrná jednotlivá stadia. Kolář (2001, s. 36) rozlišuje **pět vývojových stupňů šikanování** ve školním prostředí. Toto schéma zachycuje negativní proces vývoje skupinové dynamiky, jímž se ničí a mrzačí vztahy mezi členy skupiny.

První stadium: zrod ostrakismu

V každé skupině jsou jedinci, kteří jsou nejméně vlivní a oblíbení – obětní beránek, černá ovce, outsider. Všichni jedinci na chvostu skupiny zakoušejí prvky šikanování, tzv. ostrakismus. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen necítí dobře – je neoblíbený a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho.

Druhé stadium: fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V náročných situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci instinktivně sloužit jako ventil. Spolužáci si na nich odreagovávají své nepříjemné pocity a zlepšují si na nich svou náladu.

V jedné třídě se sejde několik výrazně agresivních asociálních jedinců a v rámci své „přirozenosti“ od samého počátku používají násilí pro uspokojování svých potřeb.

Třetí stadium: klíčový moment – vytvoření jádra

Pokud se počáteční agresi nikdo v kolektivu nepostaví, vytvoří se skupinka agresorů – úderné jádro. Tito jedinci začnou šikanovat nejvhodnější oběti. Jestliže se nezformuje silná pozitivní podskupina, která bude alespoň rovnocenným partnerem ve vlivu a popularitě svých členů podskupině taranů, tažení tyranů může nerušeně pokračovat.

Čtvrté stadium: většina přijímá normy agresorů

V případě, že není ve skupině silná pozitivní podskupina, činnost jádra agresorů může bez odporu pokračovat. Normy agresorů jsou přijaty většinou a jsou nepsaným zákonem. Dochází k proměně skupiny – i mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají přitom uspokojení.

Páté stadium: totalita neboli dokonalá šikana

Normy agresorů jsou přijaty nebo respektovány všemi, popřípadě téměř všemi členy skupiny a dojde k plnému nastolení totalitní ideologie šikanování, tzv. stadia vykořisťování. V malé skupině zcela vítězí zlo, nápadně podobné fašismus jeho ideologií pánů a otroků. Brutální násilí se začíná považovat za normální, dokonce za výbornou legraci.

Na pátém stupni destrukce je hrůzné to, že všichni členové skupiny normy šikanování přijmou za své nebo je alespoň respektují. V tomto případě indoktrinace zákazu prozradit šikanování vedla u obětí nejenom k velkému strachu o život, ale i k pocitům viny.

Následky šikanování u obětí

Podle Koláře (2001, s. 101) se při dlouhodobějším brutálním šikanování se oběť často zhroutí a propukne u ní panická hrůza ze zabití. Má poruchy spánku a trpí nočními děsy. V jiných případech se sice oběť nezhroutí, avšak není schopna pokračovat ve studiu ani po přeřazení na jinou školu.

Oběti pokročilých šikan mají tendenci ode všeho uniknout, všechno vzdát a skrýt se. Oběti počátečních stadií šikanování trpí těžkou psychickou deprivací. Vystavení trvalému bolestivému emočnímu tlaku narušuje osobnostní vývoj oběti. Dojde k vyčerpání nervové soustavy a objeví se neuróza nebo psychosomatické potíže. Často se u nich vyskytuje nepozornost při vyučování, zhoršení prospěchu, tendence k nadměrné omluvené absenci, tendence k neomluvené absenci, negativní sebepojetí, celková nejistota a stále přítomný strach.

2.4 Pseudosociální jednání

2.4.1 Závadové party

Dospívání je dobou, pro kterou je příznačná tendence vytváření různých part. Jedinec má potřebu získat nějaké sociální zázemí, což jej vede k myšlence stát se členem nějaké skupiny , která by mu poskytla pocit opory a sounáležitosti. Jestliže se jedinec ztotožní se skupinou, mající nějakou prestiž a moc, zvyšuje se mu sebevědomí, dodává mu to jistotu. Nároky na konformitu ve vrstevnické skupině jsou obvykle vyšší než ve všech jiných skupinách. Zahrnují nejen způsob vyjadřování, ale i úpravu zevnějšku, druh preferované hudby, způsob chování k opačnému pohlaví, postoj ke škole, k rodičům, k penězům, k sexualitě, ke kouření, k drogám, k alkoholu atd.

Podle Matouška a Kroftové (1998, s. 84) je pro rizikovou mládež z dysfunkčních rodin vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi vyrůstající v rodinách, jež dětem poskytují přiměřenou míru podpory a vedle toho jim přiměřeně vytyčují meze dovoleného chování.

Problémem je také to, že dospívajícím často imponují vlastnosti, které jsou z obecného hlediska nežádoucí např. tím, že kladou důraz na fyzickou sílu, na nedostatek soucitu a ohledu, sebeprosazení za každou cenu, jsou zaměřeni na aktuální prožitek a materiální hodnoty. Parta, je-li organizovaná a hierarchizovaná, má svá vlastní pravidla, která mohou

podporovat rozvoj problematického chování. Vágnerová (2005, s. 198) uvádí, že obecně platí, čím je parta odlišnější a izolovanější od běžného standardu, tím méně přijatelné bývají její normy, uznávané hodnoty a převažující způsob jednání, tím má přísněji vymezenou hierarchii postavení jednotlivých členů a o to větší tlak na dodržování svých norem vytváří. V podobných skupinách jsou užitečné úplně jiné vzorce chování než ty, které jsou žádoucí v majoritní společnosti.

Asociální skupiny se obvykle tvoří mimo školu, ale členství v takové partě se odráží v chování jedince i ve škole. Projevuje se odmítáním povinností, nerespektováním pravidel, vytvořením pocitu výlučnosti a oprávněnosti chovat se agresivně ke spolužákům, kteří nejsou členy této party. Zvýšené je i riziko užívání alkoholu a drog i asociálního chování.

2.4.2 Náboženské sekty

Sekty nejsou ničím novým. Existují od té doby, co se píše historie lidstva. Sekta původně neznamenal nic jiného, než učení, směr, škola. V současnosti se tímto pojmem rozumí zejména světonázorové skupiny ne příliš valné pověsti. Pokorný, Telcová a Tomko (2002, s. 140) uvádí, že velká část aktivně činných sekt se dosud neodštěpila od velkých církví a sdružuje své přívržence ve smíšených nebo zcela nových náboženských směrů s vlastní věroukou. Vedle tradičních náboženských sekt , existuje celá řada sekt jiných , leckdy společensky nebezpečnějších. Jedná se např. o sekty politické, resp. ideologické a obchodní.

Vlastnosti sekt

Sekty, ať už na své členy působí kladně či zhoubně, musí mít tři základní vlastnosti:

- žijícího, charismatického vůdce, který je přesvědčen o jeho nadlidské moudrosti
- autoritářskou mocenskou strukturu
- neměnné zákony

Mladí lidé a sekty

I pouhé mládí může být důvodem vstupu do sekt. Dospívání je věk životní proměny, čas změn, kdy staré normy už neplatí a nové se teprve vytvářejí. Cesta od dětství k dospělosti, kdy se mladí učí soužití s rodinami a zároveň se od nich odtrhnout, bývá bouřlivá. Je to doba, kdy se dospělí často snaží omezit vliv kamarádů a snaží se dítě zapojit do davu. Pro mnoho dospívajících je toto období, kdy prožívají nejistotu v tom, co vlastně chtějí a kdo vlastně

jsou. Jejich pocity se střídají velmi rychle. Není náhoda, že verbíří sekt se často obracejí právě na dospívající mládež.

Důsledky života v sektě

Po čase stráveném v nebezpečné sektě se na jejích členech často začnou projevovat symptomy špatného zacházení. Tyto problémy vzrůstají, dokud je člověk členem sekty a mohou přetrvávat ještě měsíce i léta po jejím opuštění. Intenzita a délka trvání těchto symptomů závisí na tom, jak dlouho podléhal vlivu sekty a jak silným tlakem na kontrolu myšlení pošel. Asociální skupiny se obvykle tvoří mimo školu, ale členství v takové partě se odráží v chování jedince i ve škole. Projevuje se odmítáním povinností, nerespektováním pravidel, vytvořením pocitu výlučnosti a oprávněnosti chovat se agresivně ke spolužákům, kteří nejsou členy této party. Zvýšené je i riziko užívání alkoholu a drog i asociálního chování.

3 Praktická část

3.1 Úvod

Výzkumného šetření se zúčastnily tři úplné základní školy. Celkem 114 respondentů, žáků základní školy. Dotazníkové šetření proběhlo prostřednictvím školního metodika prevence příslušné školy, který také poskytl informace o charakteristice školy.

3.2 Cíl praktické části

- Prostřednictvím nestandardizovaného dotazníku zjistit a srovnat výskyt ubližování u žáků osmých tříd na třech různých základních školách
- Prostřednictvím nestandardizovaného dotazníku zjistit vztah žáků k alkoholu, kouření a drogám

3.3 Velikost vzorku, počet respondentů

Průzkum byl prováděn na výběrovém vzorku žáků třech základních škol.

Základní škola v Habartově

Škola se nachází přibližně 9 km od Sokolova. V roce 2004 došlo ke sloučení dvou základních škol – ZŠ Komenského 312 byla sloučena s ZŠ Karla Čapka 119. Od začátku školního roku 2004/2005 existuje pouze jeden právní subjekt – ZŠ Habartov Karla Čapka 119. Z důvodu sloučení má škola několik budov. Dvě budovy (pavilon A, pavilon B) v ulici Karla Čapka 119 se nacházejí v centru města u sportovního hřiště TJ Habartov. Budova v Komenského ulici 312 se nachází na konci města směrem na Bukovany. V areálu této budovy je k dispozici školní hřiště a pro jiné tělovýchovné aktivity využíváme další nedaleké hřiště. V sousedství budovy v ulici Karla Čapka se nachází sportovní areál, který je majetkem města, ale správcovství realizuje Školní volejbalový klub. Žáci školy mohou například při hodinách tělesné výchovy využívat dva antukové kurty a dva beachové kurty. Ve spolupráci s TJ Habartov mohou učitelé tělesné výchovy pro nácvik atletických disciplín využívat prostory fotbalového hřiště. Škola má ve 12 třídách nižšího stupně 249 žáků a v 9 třídách vyššího stupně 223 žáků. Nevýhodou školy je odloučení zaměstnanců i žáků, kteří se nacházejí v budově Komenského 312. Vzdálenost mezi oběma budovami činí přibližně jeden kilometr. ZŠ Habartov Karla Čapka 119 je úplnou základní školou s 1. – 9. ročníkem, jedním

oddělením školní družiny. Žáci i zaměstnanci školy se stravují ve školní jídelně. Ve škole je zaměstnáno 27 pedagogů a 2 vychovatelky školní družiny.

- 44 žáků osmých tříd, 21 dívek a 23 chlapců

Základní škola v Sokolově

Velká sídlištní škola, kterou tvoří dvě propojené budovy 1. a 2. stupně, školní družina, jídelna, 2 tělocvičny, bazén a travnaté hřiště. Na 1. stupni je 243 žáků, na 2. stupni je 284 žáků ve 25 třídách. Na 2. stupni má vždy jedna třída v ročníku rozšířenou výuku matematiky. Škola zaměstnává 34 pedagogů.

- 58 žáků osmých tříd, 32 dívek a 26 chlapců

Základní škola v Krajkové

Škola je malou typicky vesnickou školou, umístěnou uprostřed Krajkové. Má jen jednu budovu s jídelnou a školní družinou. K tělesné výchově žáci využívají sál na obecním úřadě. V osmi třídách je 92 žáků. Škola má 12 pedagogů.

- 12 žáků osmých tříd, 8 dívek a 4 chlapci

3.4 Metodika šetření

Výzkumný nástroj – dotazník 1 (*příloha č.1*) a dotazník 2 (*příloha č.2*). Důvodem volby byla jednoznačnost výpovědní hodnoty (polozavřené, uzavřené i otevřené otázky) a relativně časová nenáročnost.

Dotazník 1 byl sestaven z 10 otázek zaměřených na výskyt agresivity v třídním kolektivu. Stěžejní částí dotazníku je úvod, který poukazuje na pocity žáka v třídním kolektivu a výskyt ubližování si mezi žáky ve třídě. Z dalších částí lze vysledovat nejčastěji se vyskytující formy ubližování, místa, kde se ubližování odehrává, frekvence ubližování a pohlaví agresorů.

Dotazník 2 byl sestaven z 8 otázek zaměřených na zjištění vztahu žáků k alkoholu, kouření a drogám. U některých otázek bylo možné doplnit i svůj názor. Získané výsledky šetření využijí možnosti slovní a grafické interpretace.

Průzkum na všech třech školách byl proveden prostřednictvím školních metodiků prevence, kteří oba dotazníky zadali v hodinách občanské výchovy. Po zpracování výsledků jim budou vyplněné dotazníky vráceny a případně poslouží při další práci s tématy o alkoholu, kouření, drogách či agresivitě mezi žáky. Předání dotazníků předcházelo jednání s řediteli škol, kteří byli podrobně seznámeni s dotazníky i s průběhem průzkumu na jejich škole.

3.5 Stanovení předpokladů

- Lze předpokládat výskyt agresivity u žáků osmých tříd na všech třech základních školách. Pomocí dotazníku 1 (otázka číslo 2, 3) zjistit a porovnat výskyt agresivity na vesnické, malé a městské škole.
- Lze předpokládat, že se žáci osmých tříd všech třech základních škol setkali s drogou. Pomocí dotazníku 2 zjistit v jaké míře se s drogou setkali a zda jí užili.

3.6 Vyhodnocení výzkumu

3.6.1 Vyhodnocení dotazníku 1

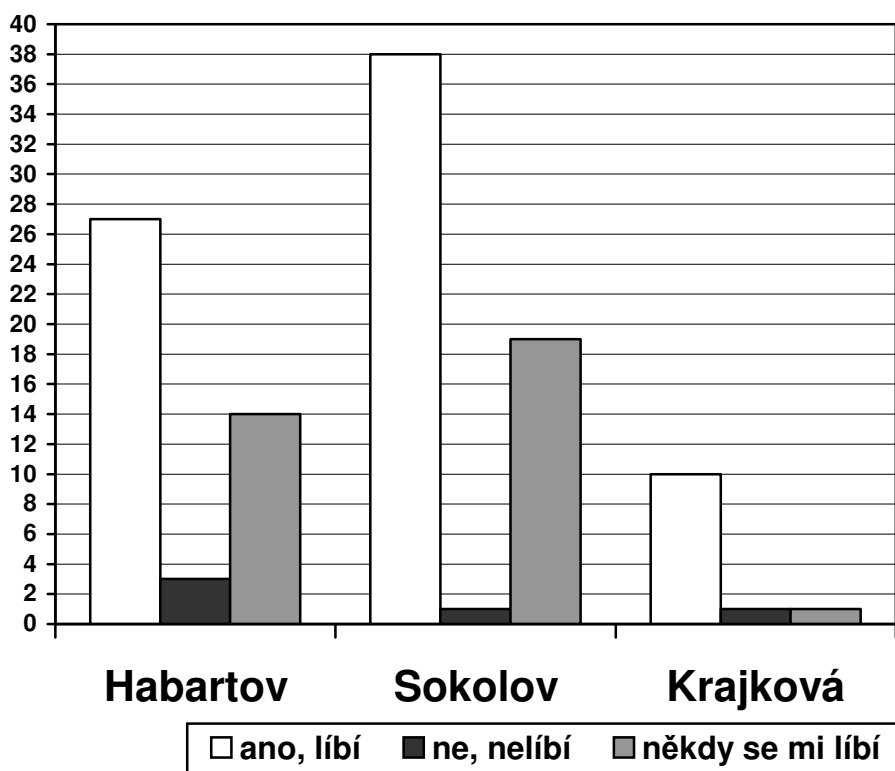
Výsledky dotazníku 1 jsou shrnuty do jednotlivých grafů. Výsledky jsou rozděleny do čtyř oblastí. První oblastí jsou otázky číslo 1., 2. a 3., které se týkají pocitů žáka ve třídě a zjištění výskytu ubližování si mezi žáky třídy. Druhou oblastí jsou otázky číslo 4., 5. a 6., které zjišťují formy agrese žáků, počet a pohlaví agresorů, procentuální počet chlapců a dívek ubližujících dětem. Třetí oblastí jsou otázky číslo 7. a 8., které zjišťují místa , kde k ubližování dochází a v jaké frekvenci. Čtvrtou oblastí jsou otázky číslo 9. a 10., které ukazují, zda mají žáci důvěru k jiným osobám a jakým.

První oblast – pocity žáků ve třídě

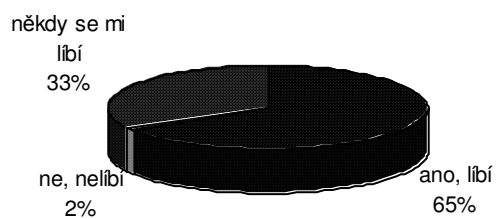
Výsledky odpovědí na otázku číslo 1. „Líbí se ti mezi spolužáky ve tvé třídě ?“ se týkají pocitů žáka ve třídě a zjištění, zda žáci jsou či nejsou ve třídě rádi a mohou nepřímo poukázat i na případný výskyt agresivity ve třídě. Porovnání ukazuje graf číslo 1.

Graf ukazuje, že nejvíce žáků spokojených se svou třídou je na vesnické škole. Počet žáků někdy spokojených v kolektivu své třídy na malé a velké škole je přibližně stejný. Pocity spokojenosti žáků v třídním kolektivu jsou ovlivněny mnoha faktory. Mezi tyto faktory patří především osobností třídního učitele, složením třídního kolektivu, povahovými vlastnostmi jedince a také jeho schopností zapojit se do kolektivu. Počet žáků, kterým je ve třídě ubližováno, může být počtem potencionálních obětí šikany.

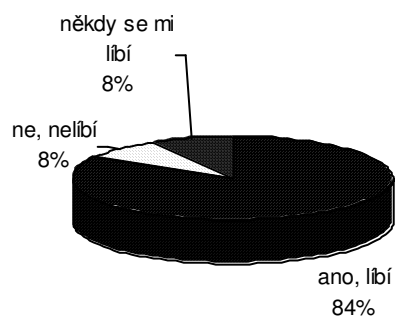
Graf č.1- odpovědi na otázku číslo 1: Líbí se ti mezi spolužáky ve tvé třídě ?

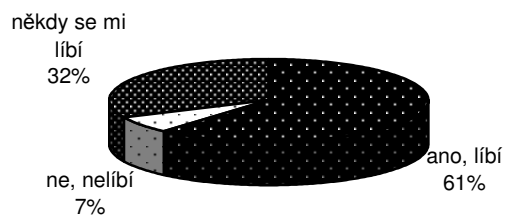
Sokolov

Krajková

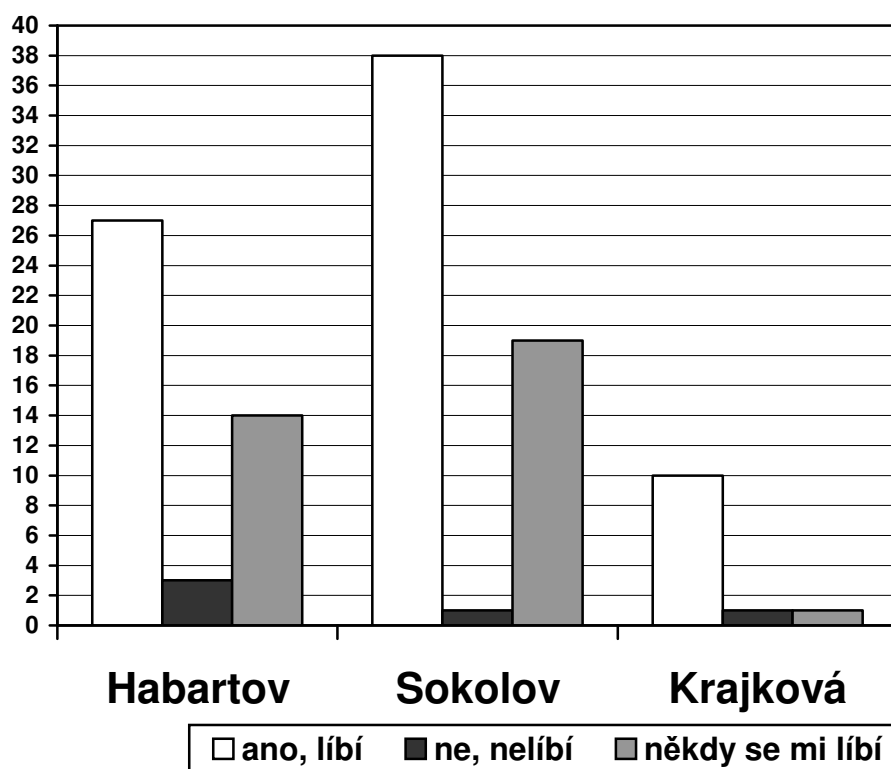

Habartov

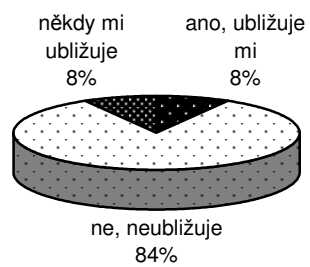

Výsledky odpovědí na otázku číslo 2. „Ublížíje ti někdo ve třídě?“ Graf ukazuje, že na každé ze tří škol se najdou jedinci, kterým je ve třídě ubližováno, čímž se potvrdil předpoklad výskytu agresivity u žáků osmých tříd na všech třech školách. Poměr žáků, kterým je někdy ubližováno je na škole v Sokolově a Krajkově přibližně stejný, zatímco v Habartově je o něco vyšší. Škola v Habartově měla nejvyšší procento žáků, kterým je ve třídě ubližováno a současně i nejvyšší procento žáků, kterým je ve třídě někdy ubližováno. Situace může být ovlivněna složením tříd v této škole.

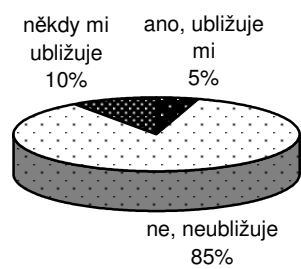
Graf č.2- odpovědi na otázku číslo 2: Ublížíje ti někdo ve třídě ?

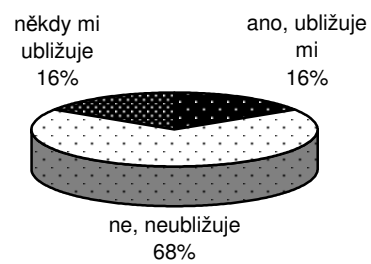
Krajková

Sokolov

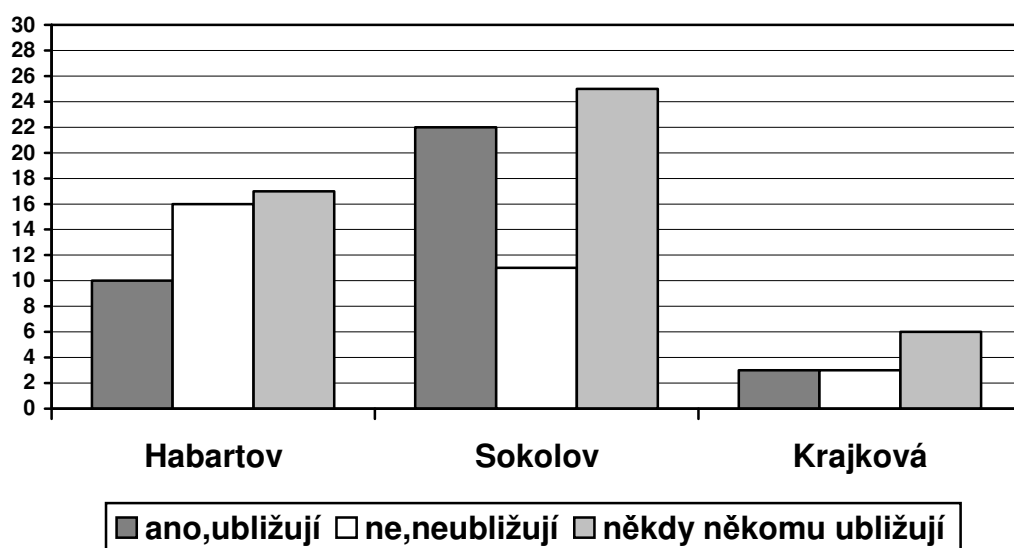

Habartov

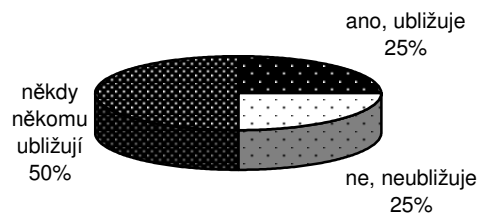

Výsledky odpovědí na otázku číslo 3. „Ublížíte někdo ve třídě někomu jinému?“ Touto otázkou lze vysledovat, zda sami žáci vnímají, zda je jejich spolužákům ubližováno. Graf ukazuje, že tentokrát nejvyšší procento žáků, kteří přiznali, že je někomu jinému ve třídě ubližováno, sledujeme u školy v Sokolově. Na zbylých dvou školách je toto procento nižší. Všechny tři školy dosáhly přibližně stejného procenta žáků, kteří udali, že někomu je ve škole někdy ubližováno. Opět se tedy potvrdil předpoklad, výskytu agresivity na všech třech školách. Soudě podle vyšších hodnot je zřejmé, že se žákům na tuto otázku odpovídalo lépe, jelikož se bezprostředně netýkala jich samotných.

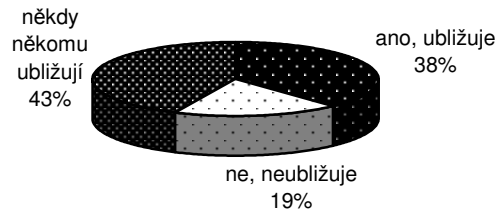
Graf č.3- odpovědi na otázku číslo 3: Ublížíte někdo ve třídě někomu jinému ?

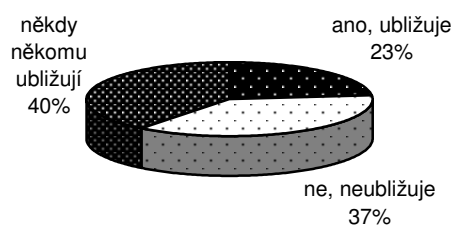
Krajková

Sokolov

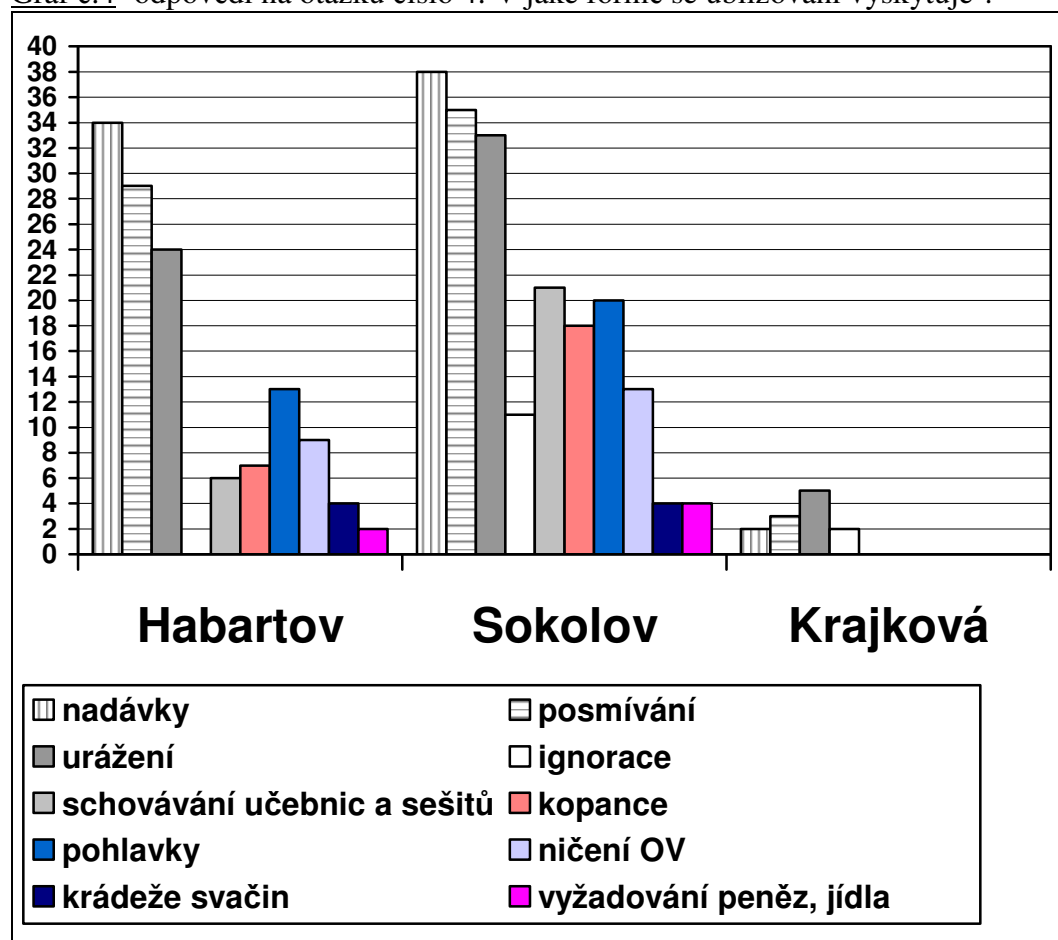
Habartov

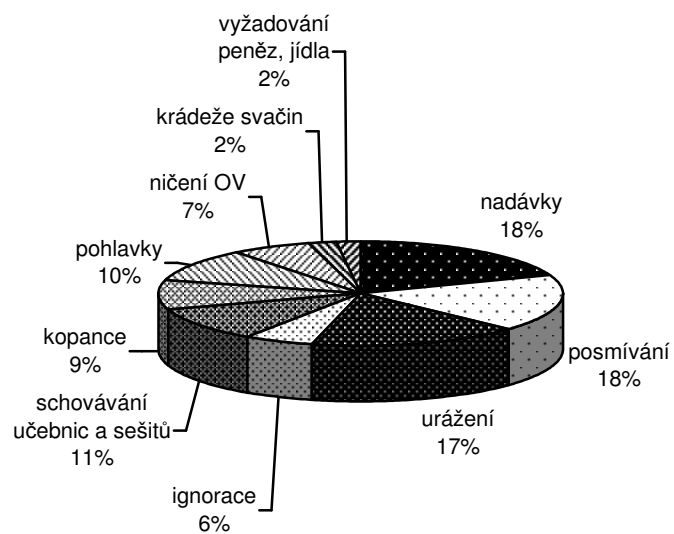
Druhá oblast – formy ubližování, pohlaví agresorů

Výsledky odpovědí na otázku číslo 4. „V jaké formě se ubližování vyskytuje?“ Touto otázkou lze zjistit jaké formy ubližování se ve třídě objevují. Tentokrát je třeba se podívat na každou školu jednotlivě. Škola v Habartově dosáhla nejvyšších hodnot u nadávek, posmívání a urážení. Za povšimnutí stojí, že na rozdíl od zbylých dvou škol, ani jeden z žáků neuvedl ignoraci jako jednu z forem ubližování. Sokolovská škola dosáhla nejvyšších hodnot také u nadávek, posmívání a urážení. Na škole v Krajkové byly žáky udány jen čtyři formy ubližování. Nejvyšších hodnot dosáhlo urážení, další formou bylo posmívání a ignorace spolu s nadávkami dosáhly shodných hodnot. Po shrnutí výsledků lze konstatovat, že z forem ubližování převládá verbální ubližování, tedy nadávky, posmívání a urážení. Na chování dětí mají velký vliv lidé v jejich okolí, zejména tito činitelé : rodina, spolužáci, vrstevnické skupiny apod. V neposlední řadě je třeba zmínit i učitele, kteří svým chováním a jednáním dávají žákům vzorce chování a vyjadřují souhlas či nesouhlas s děním ve třídě. Formy ubližování a jejich poměrné zastoupení ukazuje graf č. 4.

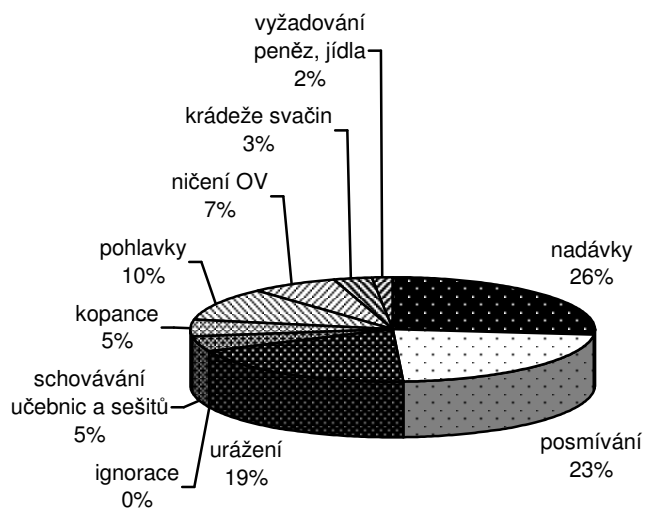
Graf č.4- odpovědi na otázku číslo 4: V jaké formě se ubližování vyskytuje ?

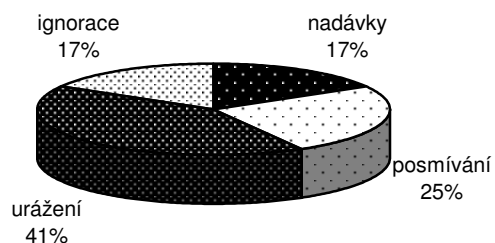
Sokolov

Habartov

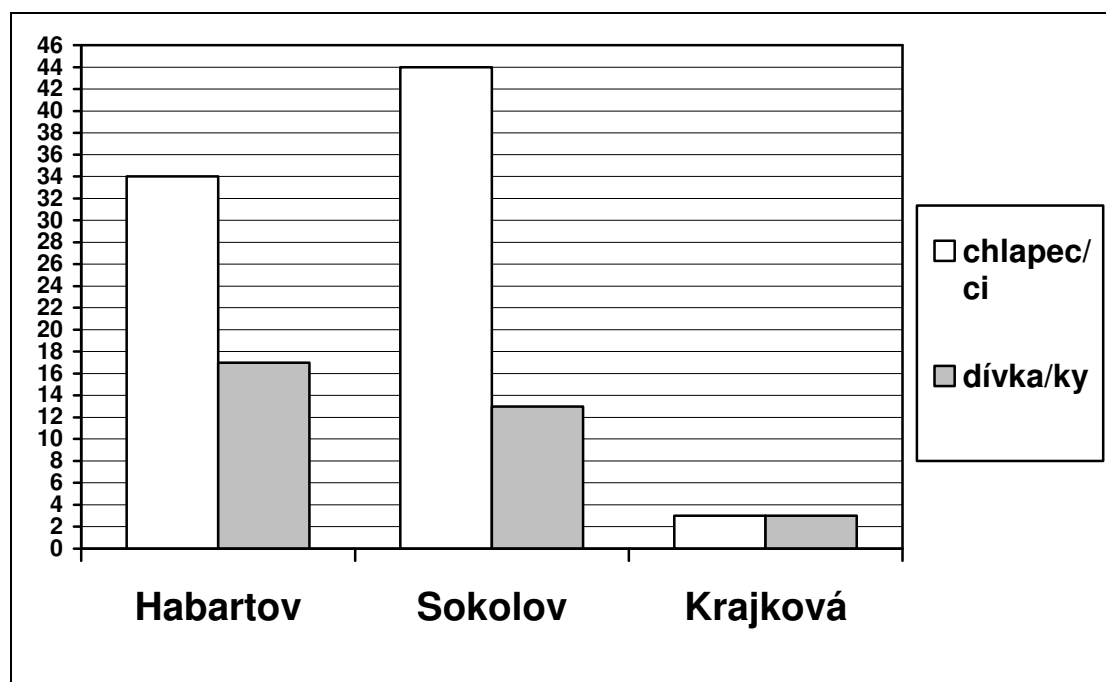

Krajková

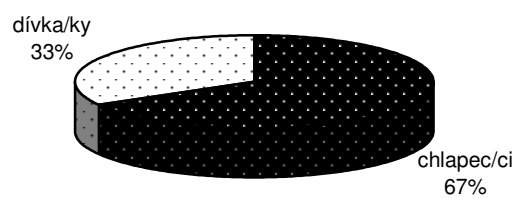

Výsledky odpovědí na otázku číslo 5. „Jakého pohlaví je ten, kdo ubližuje?“ Tato otázka se zaměřila na zjištění poměru počtu chlapců a dívek, kteří ubližují svým spolužákům. Lze pozorovat přibližné rozložení počtu agresorů. Počty agresorů neodpovídají počtům žáků v jednotlivých školách, protože ubližují jen někteří žáci a také proto, že někteří respondenti zaškrtnuli obě možnosti. Z grafu vyplývá, že na školách v Habartově a Sokolově převažuje počet chlapců proti počtu dívek. Jiná situace je v Krajkové, kde je tento počet vyrovnaný.

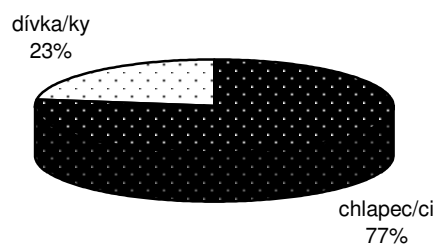
Graf č.5- odpovědi na otázku číslo 5: Jakého pohlaví je ten, kdo ubližuje ?

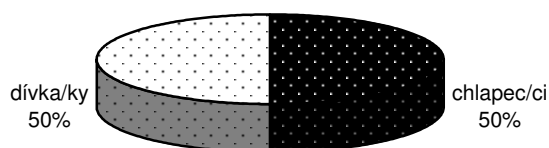
Habartov

Sokolov

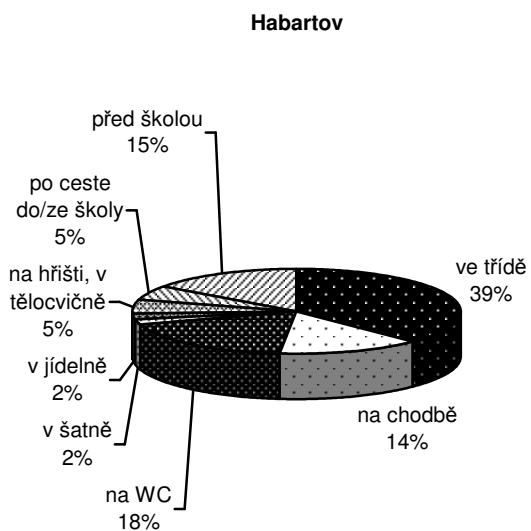
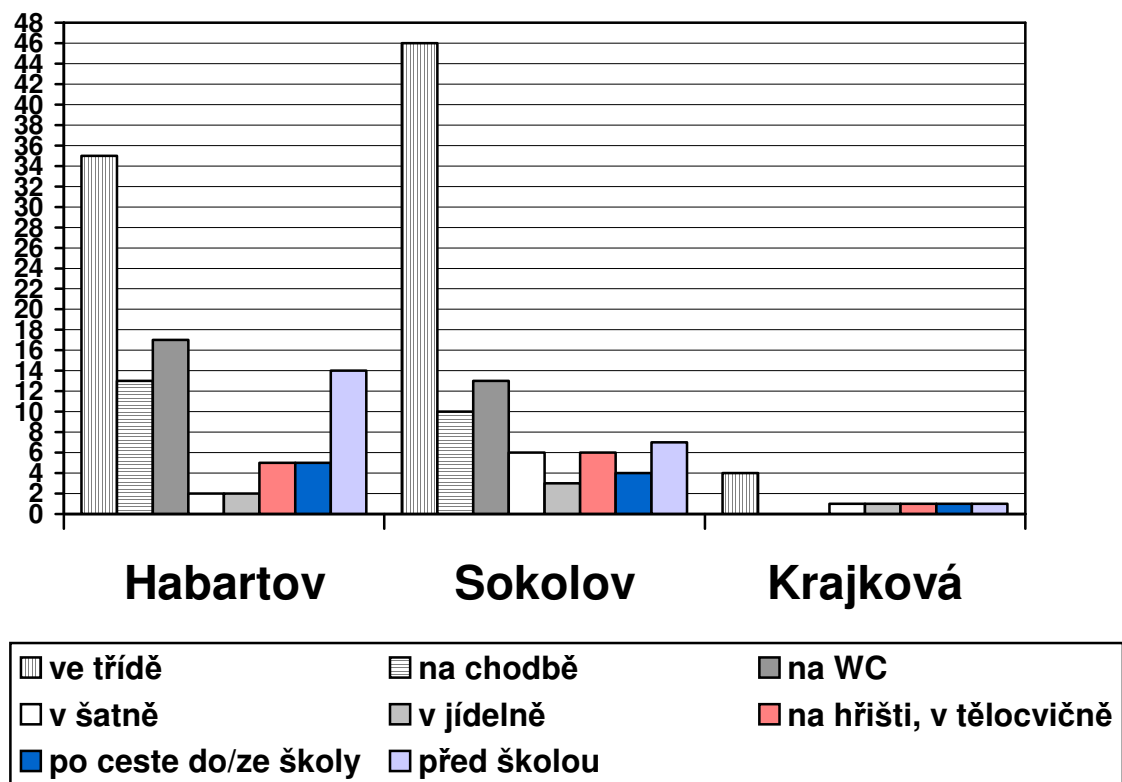
Krajková

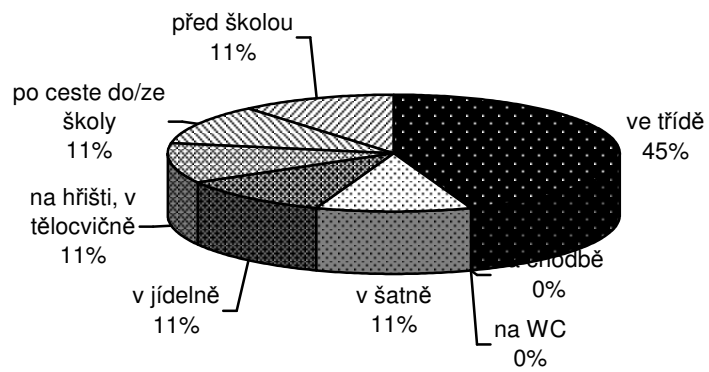
Třetí oblast – místo, kde k ubližování dochází

Výsledky odpovědí na otázku číslo 7. „Kde se ubližování odehrává?“ Tato otázka odhaluje místa na škole, na kterých k ubližování nejčastěji dochází. Velkým pozitivem zcela jistě je, že uvedené výpovědi mohou pomoci školnímu metodikovi prevence a následně učitelům, jelikož se tím vytipovala riziková místa na škole. Z grafu vyplývá, že nejvolenějším místem byla třída a to na všech třech školách. Ze zkušenosti na škole v Habartově usuzuji, že nejčastěji volená možnost – třída, je zapříčiněna tím, že na celém patře dozoruje jen jediný učitel, který vykonává dozor i nad WC, která jsou na opačných stranách chodby a tak je zcela nemožné být ve všech třídách. Lze předpokládat, že zvýšení počtu dozorujících učitelů by mohlo zmenšit riziko ubližování v jednotlivých třídách. Naopak stojí za zmínku upozornit, že ubližování na WC a chodbě se nevyskytuje tak často, jak tomu dříve bývalo. V krajkové dokonce tyto hodnoty rovnaly nule a všechna ostatní místa dosáhla stejného počtu voleb.

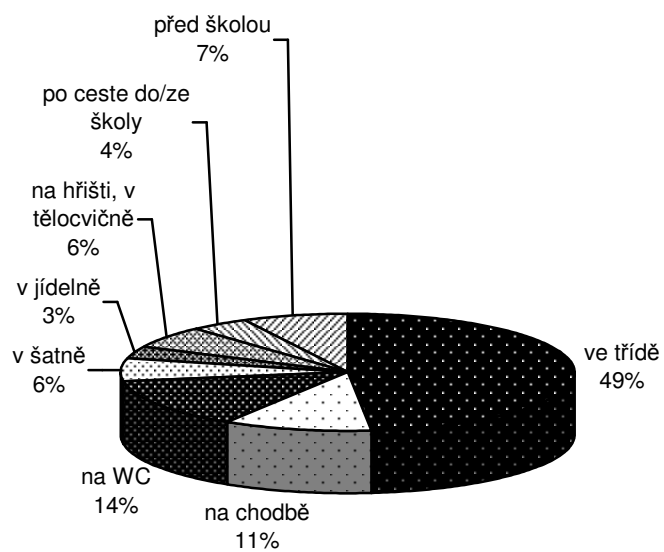
Graf č.6- odpovědi na otázku číslo 7: Kde se ubližování odehrává ?

Krajková

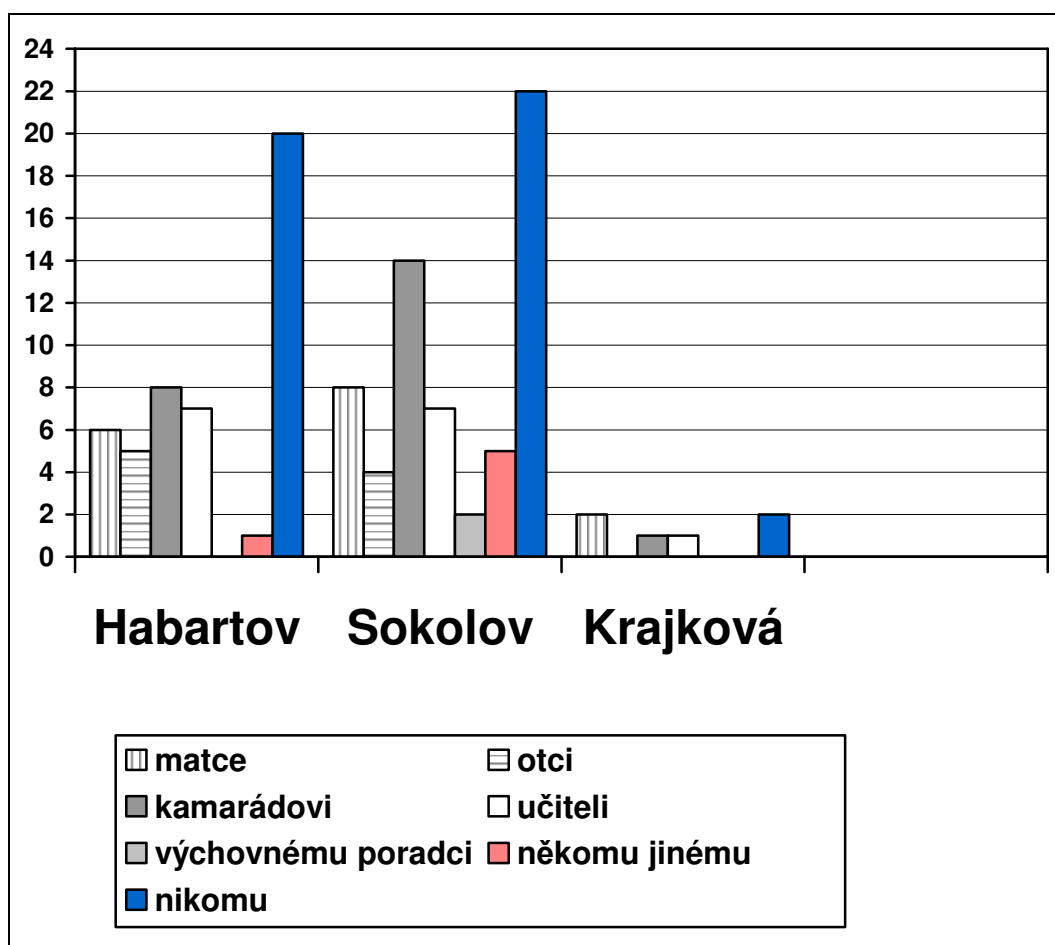
Sokolov

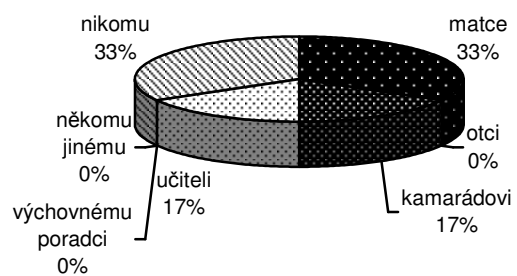
Čtvrtá oblast – důvěra k jiným osobám

Výsledky odpovědí na otázku číslo 10. „Komu jsi to řekl/a?“ Touto otázkou byly zjišťovány osoby, ke kterým mají žáci důvěru. Znepokojující bylo zjištění, že na všech třech školách nejvyšší hodnoty dosáhla volba, že o ubližování nikomu neřekli. U školy v Krajkové měla volba, že věc neřekli nikomu, stejnou hodnotu jako volba, že věc řekli matce. Dále už respondenti v Krajkové označili jen dvě volby – učitel, kamarád a ty dosáhly stejných hodnot. Na škole v Sokolově i v Habartově dosáhla volba kamaráda, kterému by o ubližování řekli, vyšší hodnoty než volba učitele. Z toho vyplývá, že je třeba pracovat na prohlubování vzájemné důvěry mezi žáky a učiteli. Odpovědi na tuto otázku jsou další cennou výpovědní hodnotou pro školní metodiky prevence, se kterou lze do budoucna pracovat.

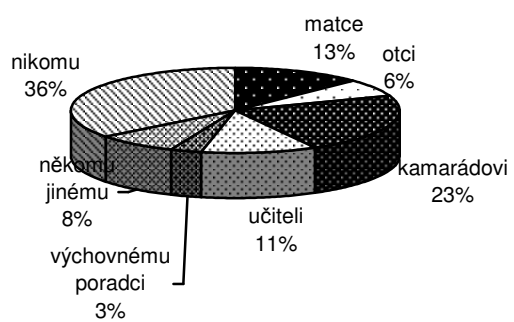
Graf č.7- odpovědi na otázku číslo 10: Komu jsi to řekl/a ?

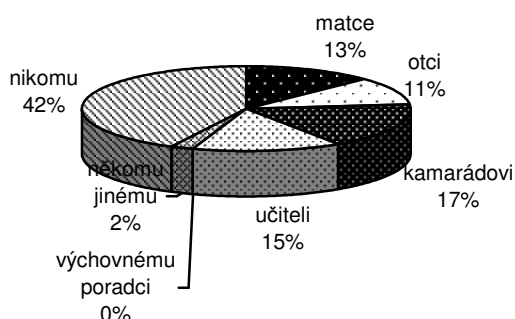
Krajková

Sokolov

Habartov

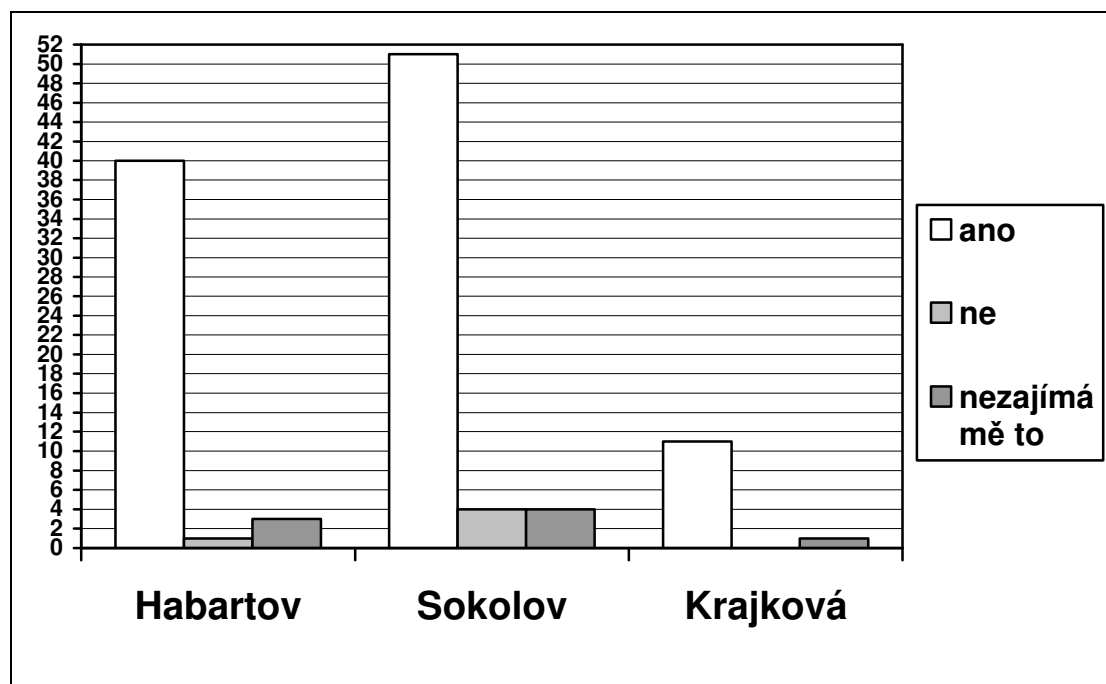
3.6.2 Vyhodnocení dotazníku 2

Dotazník 2 byl sestaven z 8 otázek. První oblastí jsou otázky číslo 1, 2, 5, 6, 7 a 8, které jsou zaměřeny na zjištění vztahu žáků k drogám. Druhou oblastí jsou otázky 3 a 4, které se týkají alkoholu a kouření. U některých otázek bylo možné doplnit i svůj názor, což je třetí oblast dotazníku. Výsledky dotazníku 2 jsou shrnuty do jednotlivých grafů.

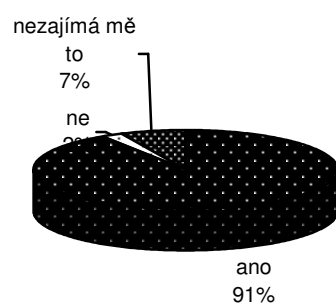
První oblast – drogy

Výsledky odpovědí na otázku číslo 1. „Víš, co je to droga?“ Z grafu vyplývá, že většina žáků všech třech škol ví, co to droga je. Pouze 5 žáků ze všech respondentů udalo, že neví, co to droga je a 8 žáků ze všech respondentů zaškrtnulo možnost „nezajímá mě to“. Otázka číslo 1 dávala respondentům možnost vyjádření, co to droga vlastně je, což společně s otázkou číslo 2 mohou být důležité informace pro školní metodiky prevence.

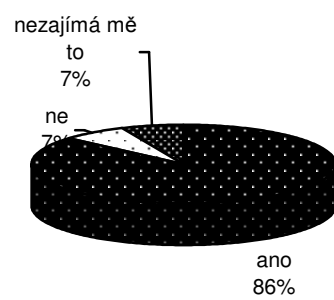
Graf č.1- odpovědi na otázku číslo 1: Víš, co je to droga ?

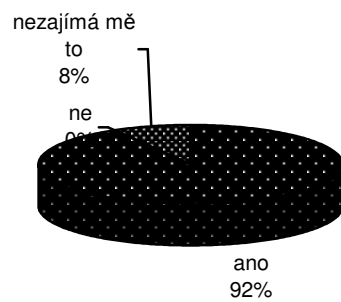
Habartov

Sokolov

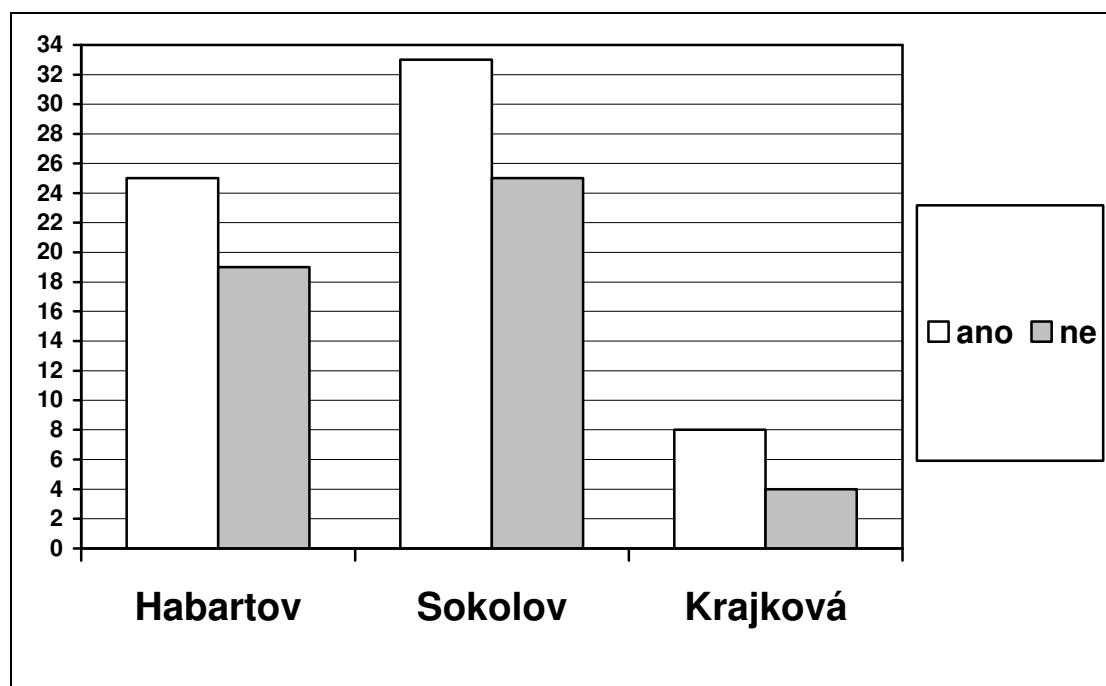

Krajková

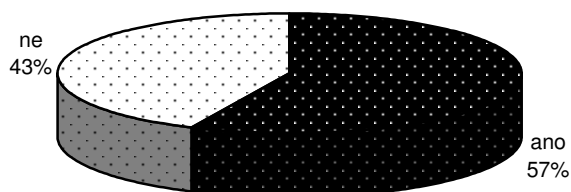

Výsledky odpovědí na otázku číslo 5. „Setkal(a) ses již s drogou ?“ Dle odpovědí respondentů je zřejmé, že více než polovina ze všech dotázaných se již v minulosti s drogou setkala. Školy v Habartově a Sokolově mají procentuální vyjádření odpovědí na tuto otázku zcela shodné. V krajkové se počet žáků, kteří udali, že se s drogou setkali, zvýšil o deset procent. Byl tedy potvrzen předpoklad, že se žáci všech třech základních škol s drogou setkali. Lze jen doufat, že se oslovení žáci setkali „jen“ s alkoholem a cigaretami.

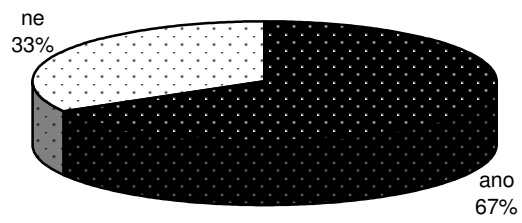
Graf č.2- odpovědi na otázku číslo 5: Setkal(a) ses již s drogou?

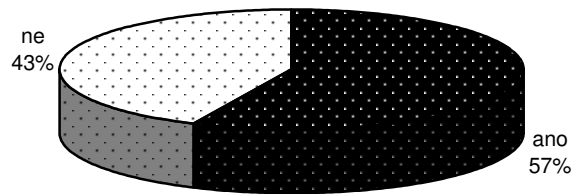
Habartov

Krajková

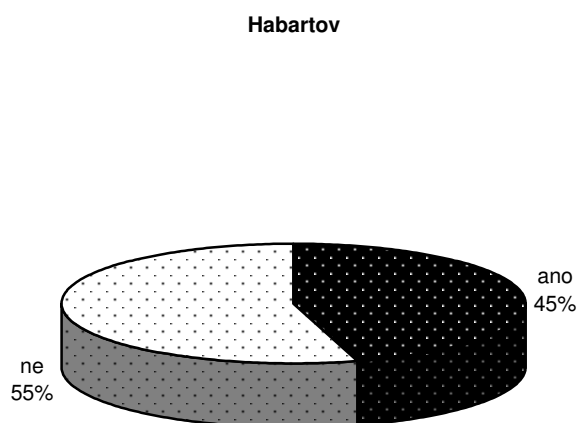
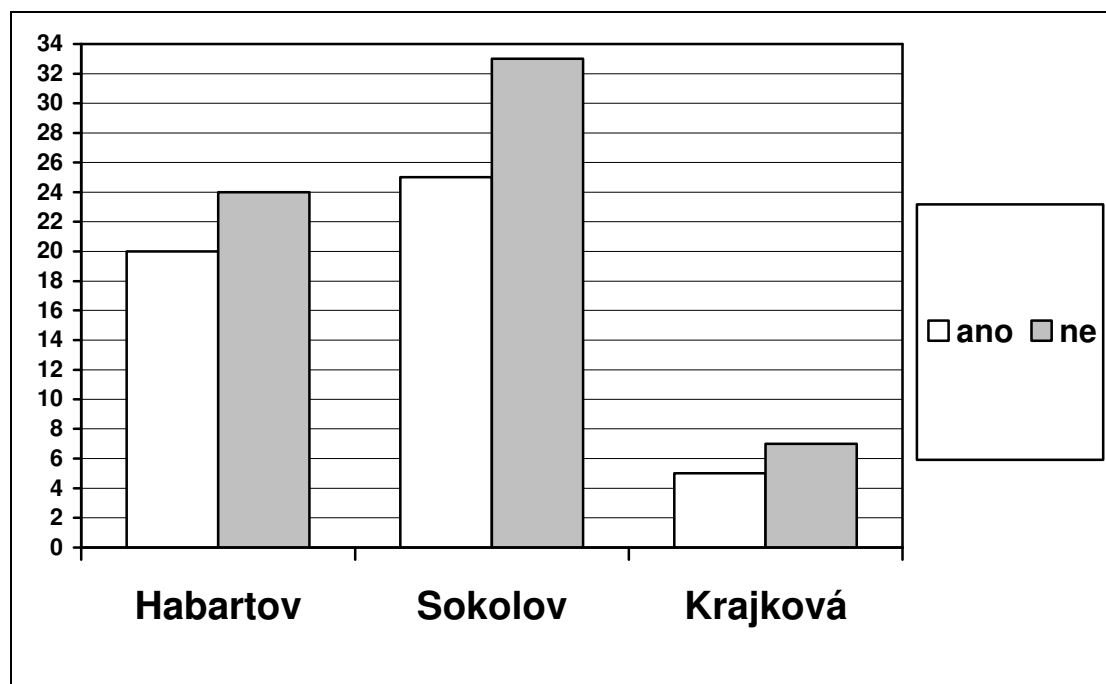

Sokolov

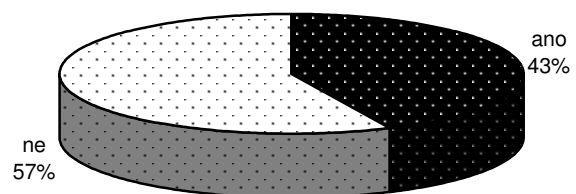

Výsledky odpovědí na otázku číslo 6. „Byla ti již droga nabídnuta ?“ Z grafů vyplynula skutečnost, že více než polovině oslovených žáků droga nabídnuta nebyla. V této otázce se procentuální vyjádření kladných i záporných odpovědí u všech třech škol téměř nelišilo.

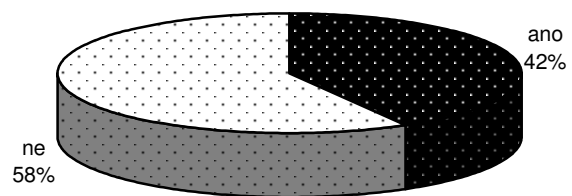
Graf č.3- odpovědi na otázku číslo 6: Byla ti již droga nabídnuta?

Sokolov

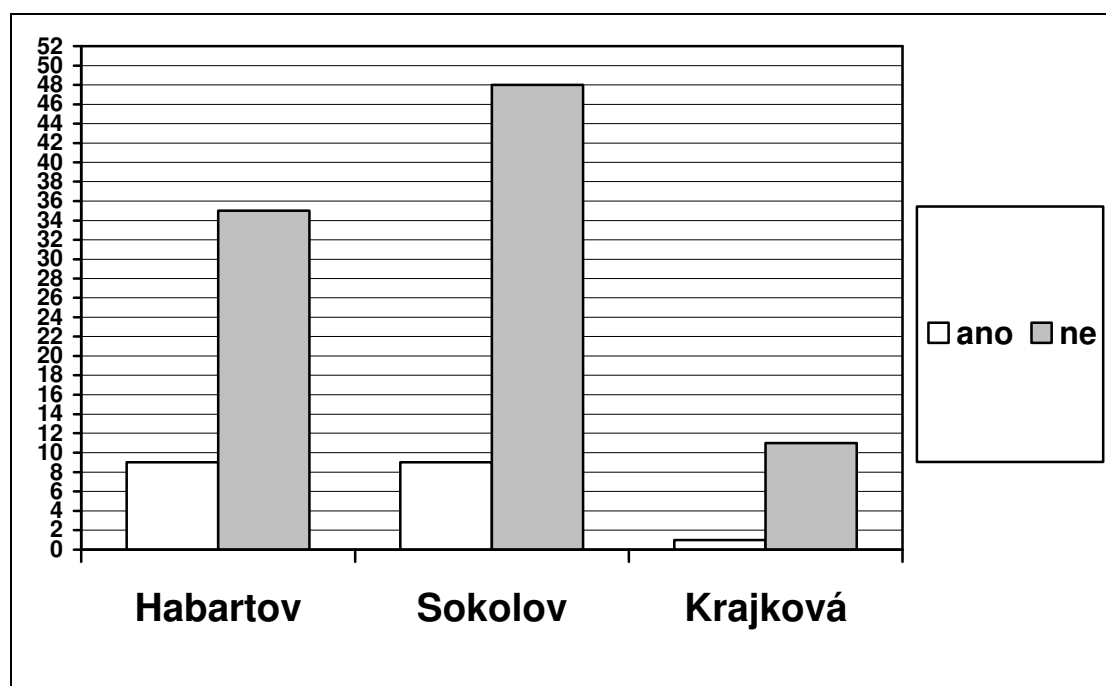

Krajková

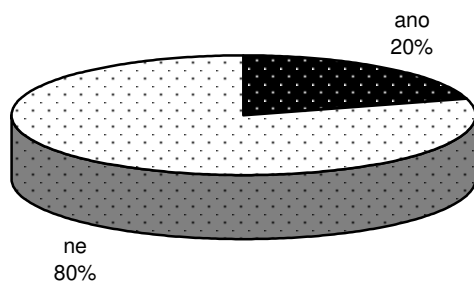

Výsledky odpovědí na otázku číslo 7. „Vzal(a) jsem si ji ?“ Výsledky ukázaly, že velká většina žáků všech třech škol si nabízenou drogu nevzala. Největší procento oslovených, kteří udali, že si tuto nabízenou drogu vzali, bylo na škole v Habartově. Z vlastní zkušenosti vím, že to může být způsobeno tím, že mnoho žáků nemá organizovaný svůj volný čas a většinu ho tráví na ulici, kde je riziko setkání s drogu mnohem větší. Proto je třeba nadále ukazovat žákům, jak smysluplněji lze využít volný čas.

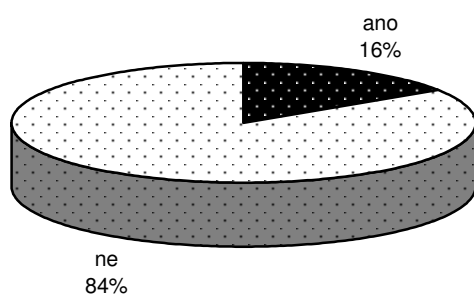
Graf č.4- odpovědi na otázku číslo 7: Vzal(a) jsem si ji?

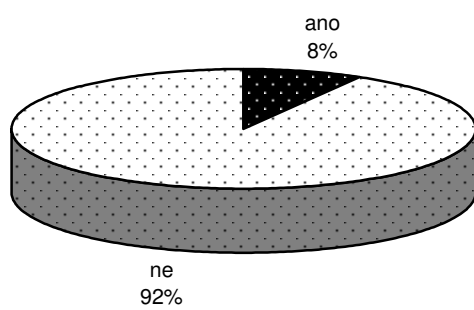
Habartov

Sokolov

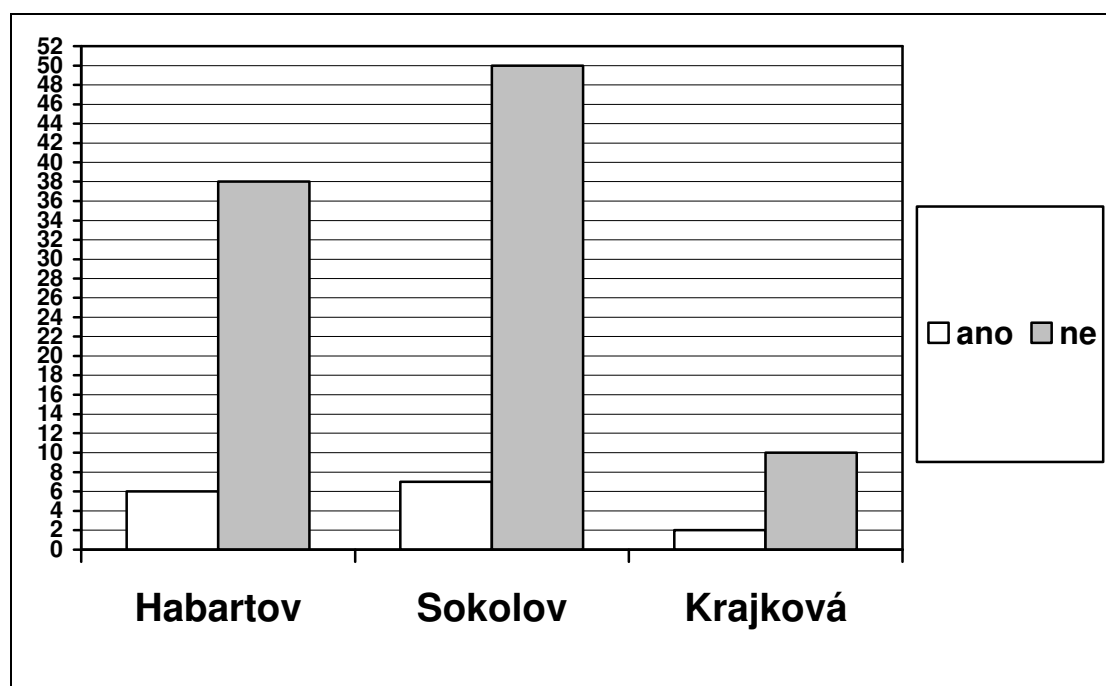

Krajková

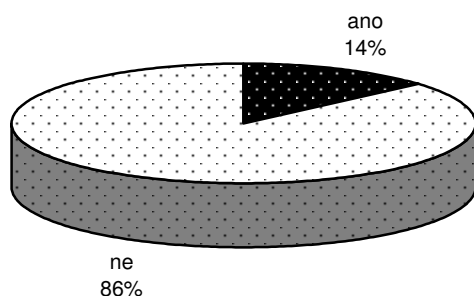

Výsledky odpovědí na otázku číslo 8. „Užil(a) jsem ji ?“ Ze všech oslovených žáků, nabízenou drogu užilo 15 z nich. Potěšující zcela určitě je, že více než osmdesát procent oslovených žáků nabízenou drogu neužilo. Nejvyšší procento těch, kteří nabízenou drogu užili, dosáhla škola v Krajkové. Je důležité na jednotlivých školách pokračovat v besedách a aktivitách, které žáky seznamují s klady a zápory užívání drog a jiných návykových látek a dávat jim možnost zjistit, co vše se dá dělat ve volném čase.

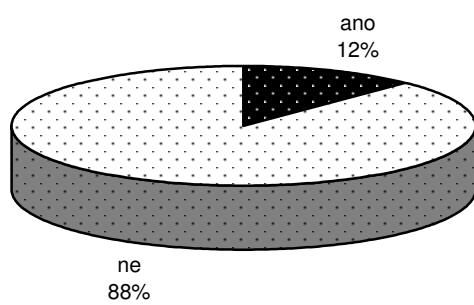
Graf č.5- odpovědi na otázku číslo 8: Užil(a) jsem ji?

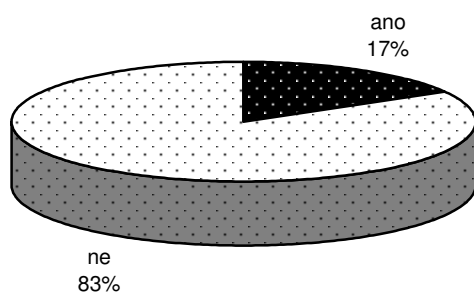
Habartov

Sokolov

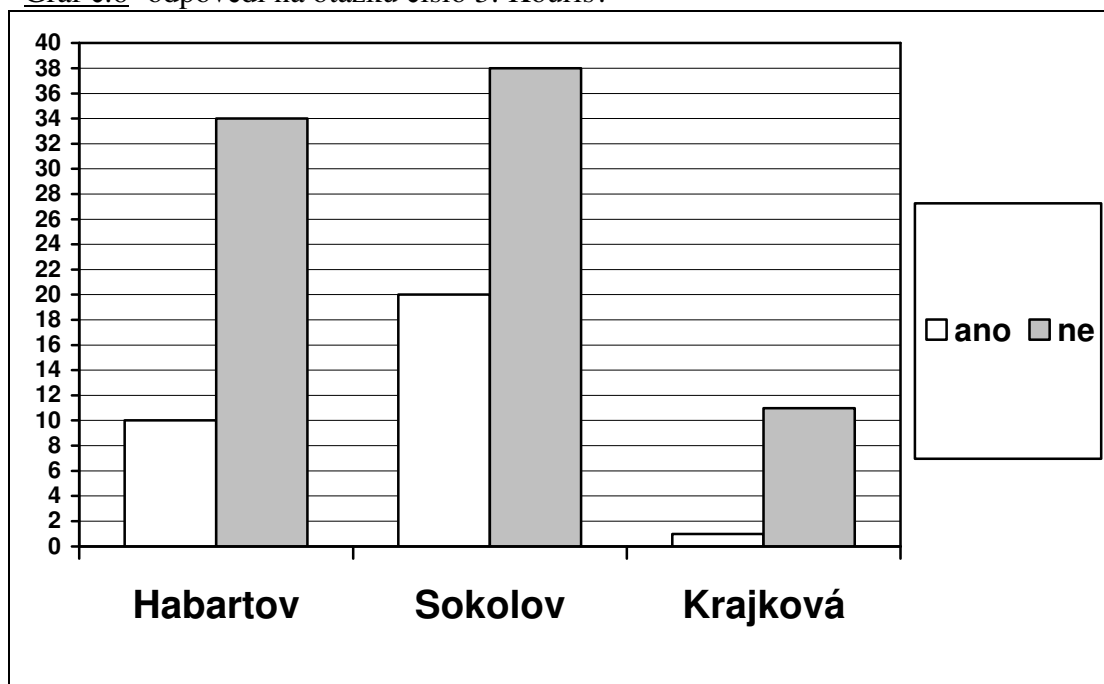
Krajková

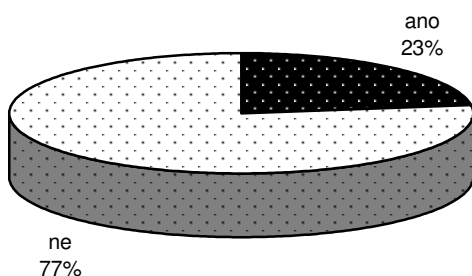
Druhá oblast – alkohol a kouření

Výsledky odpovědí na otázku číslo 3. „Kouříš ?“ Procentuální vyjádření odpovědí se tentokrát liší. Nejvíce žáků, kteří nekouří je v Krajkové. Naopak nejvíce žáků, kteří udali, že kouří, je v Sokolově, což může být ovlivněno větší anonymitou lidí velkého města. Dalším faktorem, který by mohl ovlivňovat odpovědi na tento typ otázek, je počet žáků ve třídě při zadávání dotazníku a také osobnost učitele, který dotazník zadává. Proto se domnívám, že je možné, že se ve skutečnosti tyto počty mohou lišit.

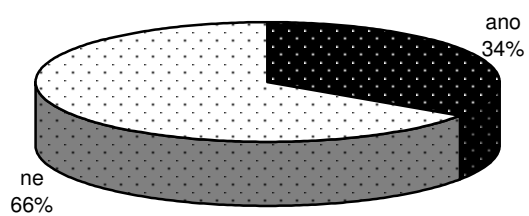
Graf č.6- odpovědi na otázku číslo 3: Kouříš?

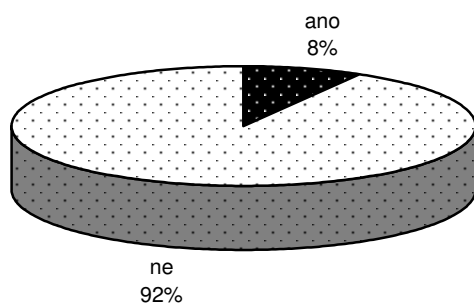
Habartov

Sokolov

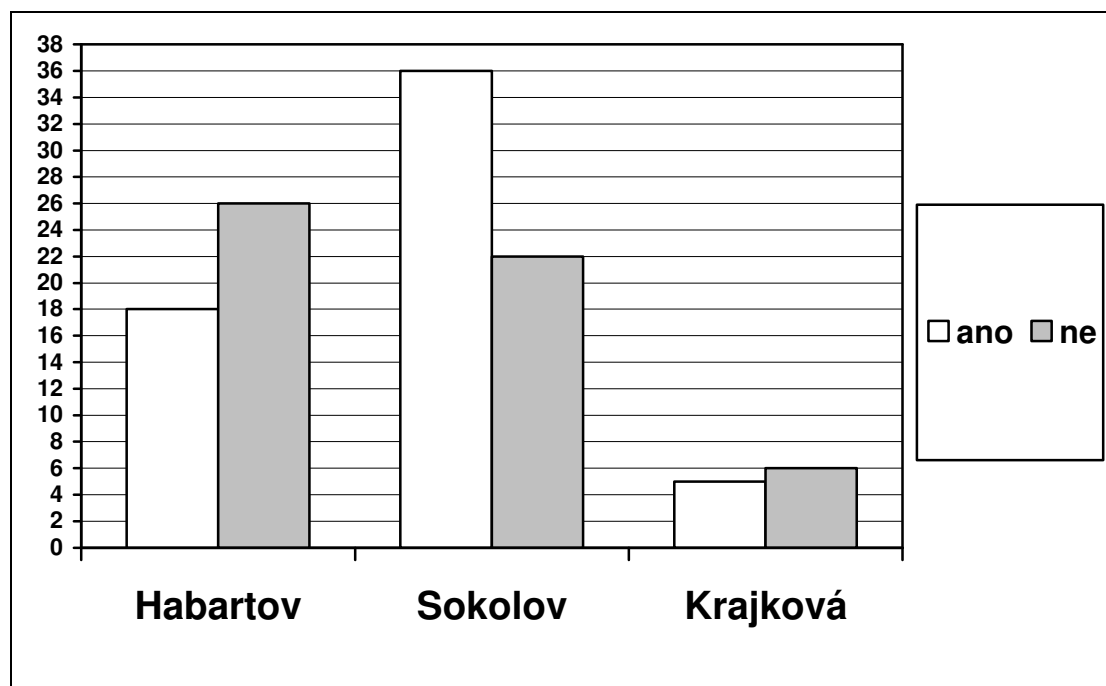

Krajková

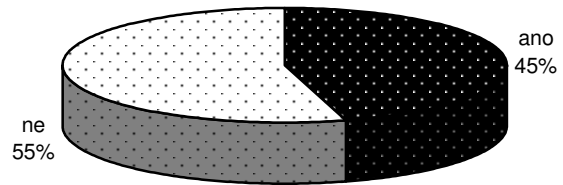

Výsledky odpovědí na otázku číslo 4. „Piješ ?“ Odpovědi na tuto otázku byly nejvíce znepokojivé. Na škole v Sokolově 62% dotázaných udalo, že pije, což není dobré zjištění. Na školách v Habartově a v Krajkové bylo procentuální vyjádření nižší. Nejmenší procento těch, kteří udali, že pijí, je v Habartově. Z celkového počtu dotázaných udalo 59 žáků, že pije alkohol. Z vlastních dotazníkových šetření u žáků na druhém stupni základní školy mi již v minulosti vyplynulo, že první setkání s alkoholem bylo žákům zprostředkováno jejich rodiči. Proto se domnívám, že je třeba se např. v rámci třídních schůzek, či besed zaměřit i na rodiče žáků.

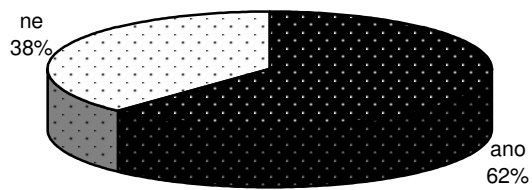
Graf č.7- odpovědi na otázku číslo 4: Piješ alkohol?

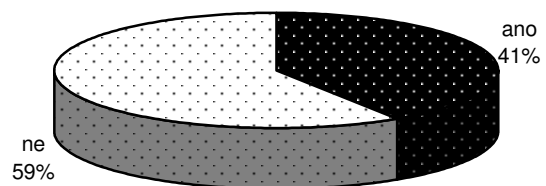
Krajková

Sokolov

Habartov

Třetí oblast – vlastní názor

Autorka se pokusila shrnout některé z vlastních názorů respondentů, které se objevily v dotazníku nejčastěji do skupin podle shody nebo podobnosti názoru.

Názory oslovených žáků na kouření:

- Zkracuje život, ničí zdraví – 38 dotazovaných
- Hodně lidí kouří z frajeřiny – 19 dotazovaných
- Je to každého věc – 10 dotazovaných
- Je to opravdu odporné – 10 dotazovaných
- Špatný zlozvyk – 9 dotazovaných
- Nevadí mi – 9 dotazovaných

Názory oslovených žáků na alkohol:

- V malém množství nevadí – 51 dotazovaných
- Není zdravý – 18 dotazovaných
- Je to normální – 11 dotazovaných
- Nechutná mi – 11 dotazovaných
- Dělá lepší náladu – 5 dotazovaných

3.7 Shrnutí výsledků praktické části

Praktická část bakalářské práce ukázala několik skutečností, které lze shrnout takto :

Dotazník 1

- 84% žáků je ve svých třídách spokojeno
- 31% žáků uvedlo, že jim je ve třídě ubližováno
- nejčastěji formou ubližování jsou nadávky- 22% a posmívání – 20%
- mezi agresory výrazně převažují chlapci

- ubližování se nejčastěji odehrává ve třídě – 43%
- 38% žáků o ubližování nikomu neřeklo

Dotazník 2

- 89% žáků ví, co je to droga
- 58% žáků se s drogou již setkala
- 44% žáků byla droga nabídnuta
- 94% žáků si nabízenou drogu nevzalo
- Nabízenou drogu užilo 13% žáků
- 73% žáků uvedlo, že nekouří
- 51% žáků uvedlo, že pije alkohol

Výsledky práce potvrdily první předpoklad práce a to výskyt agresivity u žáků osmých tříd na všech třech školách. Potvrdil se i předpoklad, že se žáci osmých tříd na všech třech školách již setkali s drogou. Výsledky výzkumného šetření nelze zobecňovat, neboť se jedná o výsledky výzkumu snímaném na třech základních školách.

4 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo prostřednictvím nestandardizovaného dotazníku zjistit a srovnat výskyt ubližování u žáků osmých tříd na třech různých základních školách a zjistit vztah žáků k alkoholu, kouření a drogám. Předpoklad výskytu agresivity u žáků osmých tříd na všech třech základních školách byl potvrzen. Potvrzen byl i předpoklad setkání s drogou u všech žáků osmých tříd. Výsledky výzkumného šetření nelze zobecňovat, neboť se jedná o výsledky výzkumu snímaném na třech základních školách.

Výsledky průzkumu byly přínosem pro oblast zahrnující vztahy mezi žáky. Podobné průzkumy na zjišťování vztahů mezi žáky by se měly stát součástí každé školy. Autorka práce soudí, že toto je možné realizovat, jelikož by na každé škole měl být jmenován školní metodik prevence, který je pro tyto účely speciálně vyškolen.

Autorka sama zastává funkci školního metodika prevence, jehož náplní je „společně s dalšími členy preventivního týmu, metodicky vést další pedagogické pracovníky sboru v oblasti sociálně nežádoucích jevů, podávat žádosti o grant na danou problematiku, vést evidenci problémového chování dětí, ve spolupráci s třídními učiteli provádět průzkum sociálního klimatu tříd i školy, prostřednictvím anket, dotazníků zjišťovat vztah žáků k daným jevům, vytvářet metodické materiály pro situace, které mohou ve škole nastat (šikana, návykové látky, kouření, monitoring aj.) a v případě potřeby samozřejmě řešit případy problémového chování žáků. Má-li školní metodik potřebné specializační studium, může pracovat s malou růstovou skupinou, což se jeví, jako efektivní způsob práce s kolektivem. Jsou-li výsledky práce vhodně zveřejněny a interpretovány, mohou se stát impulsem pro větší zájem rodičů, učitelů i dětí.

5 Navrhovaná opatření

Výsledky provedeného šetření vedly k vytvoření návrhů doporučení pro zlepšení vztahů mezi žáky na základní škole a pro formování postojů žáků k drogám, alkoholu a kouření.

- Předání výsledků šetření školním metodikům prevence. Možná spolupráce metodiků všech tří škol navzájem, či konzultace výsledků s okresním metodikem prevence
- Prostřednictvím hodin občanské a rodinné výchovy a besed nadále prohlubovat znalosti žáků o drogách a jiných nebezpečných jevech
- Dle potřeby aktualizovat minimální preventivní program školy
- Zvyšovat sociální kompetence žáků, rozvíjet dovednosti vedoucí k odmítání sebeustrukce, projevů agresivity a porušování zákona
- Podporovat volnočasové aktivity a kroužky, které zajišťuje škola nebo ve spolupráci s Domem dětí
- Rozvíjet sociální dovednosti, odpovědnost za chování a uvědomění si důsledků jednání
- Posilovat komunikační dovednosti a rozvíjet schopnost řešit problémy
- Vytvořit pozitivní sociální klima – pocit důvěry, práce ve skupině vrstevníků
- Vytvořit funkční strategii školy v oblasti prevence sociálně nežádoucích jevů
- Využití třídnických hodin pro práci s třídním kolektivem – techniky zaměřené na určitou oblast
- Zlepšení spolupráce s rodiči žáků, diskuse s rodiči žáků na téma šikana, objasňování příčin šikany na základní škole rodičům, pomoc při zjišťování šikany v třídních kolektivech
- Pravidelné provádění průzkumu na zjišťování výskytu šikany mezi žáky

6 Seznam použitých zdrojů

ELLIOTT, Julian, PLACE, Maurice. *Dítě v nesnázích*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 206 s. ISBN 80-247-0182-0

HARČARÍKOVÁ, Monika. 2007. *Extrémní piercing a tetování jsou nástrojem adrenalinu*. http://pubweb.ihned.cz/c4-10146340-23129375-200000_d-extremni-piercing-a-tetovani-jsou-nastrojem-adrenalinu

HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. 3. vyd. Praha: Tercir, 1996. 297 s. ISBN 80-90 15 49-0-5

HOLEČEK, Václav. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. 3. vyd. Plzeň: PC, 1997. 51 s. ISBN 80-7020-004-9

KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 255 s. ISBN 80-7367-014-3

KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. 127 s. ISBN 80-7178-123-1

KOUTEK, Jiří, KOCOURKOVÁ, Jana. *Sebevražedné chování*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 127 s. ISBN 80-7178-732-9

MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 335 s. ISBN 80-7178-226-2

NEŠPOR, Karel. *Vaše děti a návykové látky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 157 s. ISBN 80-7178-515-6

POKORNÝ, Vratislav, TELCOVÁ, Jana, TOMKO, Anton. *Patologické závislosti*. 2. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. 194 s. ISBN 80-8656-02-04

POKORNÝ, Vratislav, BLAŽEK, Roman, TELCOVÁ, Jana. *Nebezpečí sekt*. 1. vyd. Brno, 2002. 239 s. ISBN 80-86568-07-05

PORTERFIELDOVÁ, Kay. *O sektách*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 173 s. ISBN 80-7106-233-2

PRŮCHA, Jan. *Pedagogický výzkum*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995. 132 s. ISBN 80-7184-132-3

ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. 1. vyd. Praha : Portál, 1995, s.95, ISBN 80-7178-049-9

SPURNÝ, Joža, *Psychologie násilí*. 1. vyd. Praha : EUROUNION, 1996, s.134, ISBN 80-85858-30-4

ŠVINGALOVÁ, Dana. *Teorie a praxe případové práce ve speciální pedagogice*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, s.70, ISBN 80-7083-819-1

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998. 170 s. ISBN 80-7184-488-8

VÁGNEROVÁ, Marie. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 430 s. ISBN 80-246-1074-4

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2. vyd. Praha: Portál, 2000, s. 444, ISBN 80-7178-496-6

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. 212 s. ISBN 80-7169-795-8

7 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník 1

Příloha č.2 - Dotazník 2

Data získaná vyplněním tohoto dotazníku budou použita výhradně pro účely bakalářské práce. Děkuji všem za jeho vyplnění.

DOTAZNÍK 1

Vyplň, prosím, tento dotazník pravdivě, nevymýšlej si a **nepodepisuj se**, je anonymní. Podtrhni pravdivé odpovědi.

1. Líbí se ti mezi spolužáky ve tvé třídě ?	Ano - ne - někdy
2. Ublíží ti někdo ve třídě?	Ano - ne - někdy
3. Ublíží ti někdo ve třídě někomu jinému ?	Ano - ne - někdy
4. V jaké formě se ubližování vyskytuje ? Jsou to :	- nadávky
- posmívání
- urážení
- ignorace /nevšímají si tě, nebaví se /
- schovávání učebnic a sešitů
- kopance
- pohlavky
- ničení osobních věcí
- krádeže svačin
- vyžadování peněz, hraček, jídla
5. Jakého pohlaví je ten, kdo ubližuje ?	chlapec/ci - dívka/y
6. Kolik jich je ?	1 – 2 – 3 – více (kolik?-....) – celá třída
7. Kde se ubližování odehrává ?	- ve třídě
- na chodbě
- na WC
- v šatně
- v jídelně
- v tělocvičně nebo na hřišti
- při cestě do / ze školy
- před školou
8. Jak často se to stává ?	- denně
- jednou za týden
- několikrát za týden
- jen někdy
9. Ví o tom někdo ?	Ano - Ne
10. Komu jsi to řekl/a ?	- matce
- otci
- kamarádovi/ce
- učiteli/ce
- výchovnému poradci
- někomu jinému (napiš komu)

Dotazník 2

Vyplň ,prosím, tento dotazník pravdivě, nevymýšlej si a nepodepisuj se, je anonymní.
Podtrhni a zaškrtni pravdivé odpovědi.

dívka

☐

chlapec

☐

1. Víš co je to droga?

A. ano, napiš, co to podle tebe je

.....
.....
.....

B. ne

C. nezajímá mě to

2. Drogy, které znám:

.....
.....
.....

3. Jaký je tvůj názor na kouření?

.....
.....

Kouříš?

ano

ne

☐☐

4. Jaký je tvůj názor na alkohol?

.....
.....

Piješ ho?

ano

☐

ne

☐

5. Setkal(a) ses již s drogou?

ano

☐

ne

☐

6. Byla ti již droga nabídnuta?

ano

☐

ne

☐

7. Vzal(a) jsem si ji:

ano

☐

ne

☐

8. Užil(a) jsem ji:

ano

☐

ne

☐